

RÖVID KÖZLEMÉNYEK

Füles vöcsök a Csaj-tavon — 1974. április 21-én a tömörkényi Csaj-tavon, mely most 1500 kh-as halastó, füles vöcsköt (*Podiceps auritus*) láttam. A tavaszi vonulásban levő, nászruhás madár a 8-as tó DNY-i sarkában halászott. A tóban, amelynek vízfelülete 320 kh, 3—7 cm-es pontyivadékok tenyésznek. A füles vöcsök közelében néhány kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*) halászott. A tavon, főként az etetőkaróknak megfelelően 208 búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*), 85 kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*), 5 feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) és 2 vörösnyakú vöcsök (*Podiceps griseigena*) tartózkodott a füles vöcskön kívül. A madarat április 23-án is ugyanazon a helyen láttam, sűrűn bukott, egy-egy alkalommal 30" körüli ideig tartózkodott a víz alatt.

Dr. Bod Péter

Kis kárókatona a Hortobágyon — 1973. szeptemberében a hortobágyi halastavakon több alkalommal találkoztam kis kárókatonával (*Phalacrocorax pygmaeus*). Először szeptember 8-án a VII. tavon láttam 1 példányát és ugyanekkor a VI. tavon 2 egyede tartózkodott. Nyugtalanul mozogtak ide-oda, mivel a vízen gazdasági munkák folytak. Másodízben 1 példányt figyeltem meg, mely a VI-os tavon szeptember 25-től 29-ig egyfolytában látható volt, csaknem minden alkalommal ugyanazon a karón ült.

Fintha István

Fekete gólya fészkelése Komárom megyében — A Komárom megyei Hánta község határában 3 éve költ fekete gólya (*Ciconia nigra*). Fészke egy tölgyerdő szélén, mintegy 15, 17 m magasan van, melyet előtte egerészölyvek használtak. 1972-ben költése nem sikerült, 73-ban 3 fióka kelt ki, de 1 háromhetes korában elpusztult, míg a másik 2 kirepült. 1974-ben 3 fiókát neveltek, melyek az állandó zavarás ellenére is szerencsésen kirepültek. A nevelés során ugyanis a területen erdőirtást végeztek.

Mag János

Fekete gólyák fészke Körmend határában — A Körmendi Állami Erdőgazdaság üzemegységének területén vegyes tölgy és erdeifenyő állományban 10 m magasságban (tölgyön) van egy feketególya-fészkek. A gólyák ebből a fészkekből 1968-ban, 1970-ben, 1971-ben és 1973-ban 3—3 fiókát reptettek. 1972-ben nem költöttek.

Csaba József

Fekete gólya a Hortobágyon 1973-ban — A hajdani, jóval erdősebb és mocsarasabb Hortobágyon rendszeres fészkelője lehetett a fekete gólya (*Ciconia nigra*). Ma legfeljebb a Tisza menti nagyobb erdőkből várható költésének híre, de itt tartózkodó példányaival, sőt néha népesebb csapataival már a nyár második felétől kezdve évente találkozhatunk. Megfigyeléseim szerint legtöbbször külön jár, de nemritkán más fajok példányaival is elegyedik. Érdekes módon a legszívesebben a kanalas gémekekkel, esetleg a szürke gémekekkel társul, de jól elkülöníti magát a fehér gólyáktól. Mennyiségi viszonyairól a következő megfigyeléseim sorát adom közre:

- március 29. Kónya, 1 db;
- július 11. Máta, 2 db;
- július 13. Borsós, 2 db;
- július 14. Máta, 8 db;
- július 15. Kónya, 1 db;
- július 19. Juhos-hát, 7 db;
- július 22. Görbe-hát, 1 db;
- július 26. Papegyháza, 6 db; Juhos-hát, 3 db; Nyíró-lapos, 1 db;
- július 31. Nyíró-lapos, 4 db; halastavak, 2 db; Papegyháza, 1 db;
- augusztus 1. Vince-fenék, 5 db;
- augusztus 6. Nagy-kecskés, 3 db;
- augusztus 7. Nyíró-lapos, 37 db;
- augusztus 14. Nyíró-lapos, 1 db;
- augusztus 16. Papegyháza, 1 db; Görbe-hát, 1 db;
- augusztus 18. Meggyes-erdő, 1 db;
- augusztus 20. Angyalháza, 2 db;
- szeptember 1. Nyíró-lapos, 7 db;
- szeptember 2. Nyíró-lapos, 12 db;
- szeptember 7. Gyökérvízi tavak, 42 db;
- szeptember 8. Gyökérvízi tavak, 70 db; két csapatban;
- szeptember 10. Derzsi tavak, 27 db;
- szeptember 11. Derzsi tavak, 4 db;
- szeptember 18. Cserepes-puszta, 31 db;
- szeptember 28. Borsós, 9 db.

Fintha István

A flamingó újabb előfordulása Hajdú megyében — A flamingó (*Phoenicopterus ruber*) hazai megfigyelési adatainak száma nem éri el a tízet. Első kézre került egyede 1953. július 24-én, Tápiószecső mellett esett. A másodikat, miről e cikkben adok hírt, 1969. december 4-én lőtték Derecske határában. A szemmel láthatólag fáradt madarat egy helyi vadász kapta puskavégre, majd a jól konzervált fiatal példány a Debreceni Agrártudományi Egyetem Állattani Tanszékének gyűjteményébe került. Elejtésének dátuma figyelemre méltó, hisz e melegebb éghajlathoz szokott faj többi hazai előfordulásai július és augusztus hónapra esnek.

Fintha István

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) a Hortobágyon. — 1972. március 3-án SZALONTAY ÁRPÁD természetvédelmi őr 4 énekes hattyút (*Cygnus cygnus*) figyelt meg a dezsi halastavakon. Március 10-én a Nyíró-lapos taván ARADI CSABÁVAL láttuk újra a 4 hattyút. Óvatosak voltak, már 7—800 m-ről élénken

figyeltek bennünket, s közelebb menve hozzájuk fel is keltek. Néhány napig még a területen tartózkodhattak, mert több alkalommal hallottam még róluk a mezőt járó emberektől.

Fintha István

Vörösnyakú lúd csapatos megjelenése Kardoskúton — 1973/74 rendkívül enyhe telén mintegy 25—50 000 db között hullámszó, északi vadlúdtömeg telelt a Kardoskúti Természetvédelmi Területen. A ludakat novembertől januárig szinte kizárólag csak a nagy lilik (*Anser albifrons*) képviselte, majd a tél végén jelent meg néhány száz vetési lúd (*Anser fabalis*) és február heteiben kb. 5000 db kis lilik (*Anser erythropus*). A nagy lilikek és a vetési ludak a géppel betakarított kukoricaföldek tarlóin, a kis lilikek ezzel szemben kizárólag zsenge búzavetéseken és *Festucetum pseudovinae* növénytársulásokból álló füvespusztán táplálkoztak. Természetes füvespuszta táplálkozóterületén figyeltem meg február 28-án a kis lilikekkel közösen legelésző, majd estefelé külön zárt csapatban éjjelezésre induló, 47 db vörösnyakú ludat (*Branta ruficollis*). A ritka vendégek a természetvédelmi területet átszelő szikes tó partján, sekély vizű tocsogón telepedtek meg, de másnap reggel már nem sikerült meglátnom őket az előző délután látogatott legelőhelyen. Az 1974. február 28-án látott *Branta ruficollis* csapat ez ideig e faj egy alkalommal megfigyelt legnagyobb mennyisége Magyarországon.

Dr. Sterbetz István

Darázsölyv előfordulásai Debrecen környékén — A Debreceni Nagyerdőben korábban majd minden évben, szinte rendszeresen költött 1-1 pár darázsölyv (*Pernis apivorus*), azonban az erdő intenzívebb átalakítási munkálatai miatt 1969 óta csak előfordulásait jegyeztük fel. Így 1971 májusi és júliusi adatait említhetem, 1972 májusában és júliusában ugyancsak többször láttuk. Halápon 1971 májusában, júniusában és júliusában szintén többször mutatkozott, de 1972-ben június 16-án ismét találkoztunk vele. Guthon 1972. május 18-án június 17-én és július 9-én figyeltük meg. Gondosabb utánjárás híján fészkére nem akadhattunk.

Fintha István

Újabb hazai kis héja előfordulások — A kis héja (*Accipiter brevipes*) az 1960-as évek elején Debrecenben (Nagyerdő) észlelt fészkelései után hazánkban hosszú ideig nem mutatkozott. 1971. szeptember 24-én ARADI CSABÁVAL Pécssett járva egy díszhal- és madárkereskedés preparátumai között találtunk egy feltehetően a közelben elejtett fiatal példányt. A preparátum a Madártani Intézetbe került. A Debreceni Nagyerdőben csak 1972. május 31-én észlelte ARADI CSABA, majd ugyanez év június 22-én és július 16-án magam is láttam itt, fészket azonban nem sikerült megtalálnunk.

Fintha István

Törpesas adatok Debrecen környékéről — A törpesas (*Hieraaëtus pennatus*) utolsó környékbéli ismert fészket Halápon találta SÁTORI JÓZSEF 1941-ben. A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Állattani Tanszékének

gyűjteményében őrzött tojó példány elejtésének helye és dátuma: Haláp, 1941. VI. 20. A későbbi időig előfordulásáról sem hallottunk, mígnem 1967. májusában ARADI CSABA a Debreceni Nagyerdőben észlelte. 1970. júniusában és augusztusában láttuk Halápon, majd ugyanitt 1971. június 14-én, augusztus 30-án és szeptember 4-én párosával. A közeli Guth erdejében 1972 májusában egy sebzés miatt elpusztult fiatal, alig repülős példányt láttam, majd június folyamán két felnőtt egyedet figyeltem meg. A jelek szerint feltehető, hogy fészkére is ráakadhatunk, hisz előfordulásai utóbb mindinkább szaporodnak.

Fintha István

Ritkább ragadozómadarak a Hortobágyon 1973-ban — *Buteo rufinus*: Angyalháza, VIII. 20. 1 pld., IX. 7. 1 pld.; Bagota, X. 2. 1 pld.; Juhos-hát, VII. 26. 1 pld., VII. 31. 1 pld.; Nyírő-lapos, VIII. 7. 1 pld., VIII. 14. 1 pld.; Nagykecskés, VIII. 6. 1 pld., Ohat, VIII. 6. 1 pld.; Angyalháza, VIII. 14. 3 pld.; Zám, VIII. 19. 1 pld. *Aquila chrysaetos*: Angyalháza, X. 31. 2 pld.; Halastavak, XI. 21. 1 pld. juv. (SZALONTAY Á. adata); Juhos-hát, II. 21. 1 pld. juv., III. 3. 1 pld. juv.; X. 31. 1 pld. juv.; Nyírő-lapos, III. 10. 2 pld. juv.; Papegyháza, III. 12. 1 pld. juv.; Sáros-ér mellett XI. 22. és 25. 1 pld. juv. (SZALONTAY Á. adata); Kunmadarasi puszta, XI. 18. 1 pld. juv. (SZABÓ L. adata). *Aquila heliaca*: Juhos-hát, II. 21. 1 pld. *Circaetus gallicus*: Nyírő-lapos, VIII. 14. 1 pld. *Pandion haliaëtus*: Derzsi-tavak, IV. 6. 1 pld., IX. 19. 1 pld. *Falco cherrug*: Angyalháza: VIII. 14. 1 pld.; Halastavak, XI. 21. 1 pld.; Zám-puszta, VIII. 19. 1 pld. *Falco peregrinus*: Nyírő-lapos, IX. 19. 2 pld.

Fintha István

Rendkívüli daruvonulás Kardoskúton — A Kardoskúti Természetvédelmi Terület az utóbbi tíz évben a Kárpát-medence legnagyobb forgalmú daru-állomása. A rezervátum háborítatlan környezetében ősszel és tavasszal heteken át gyülekeznek az átvonuló csapatok. 1974 tavaszán azonban minden eddigit felülmúló mennyiséget észleltünk a szikestó alvóhelyeinek körzetében. Március 25-én özönlött be az első tömeg, mintegy 1100 db. Másnapra számuk már megduplázódott. 27-én következett be a tetőzés kb. 5000 db-bal. E hatalmas mennyiség áprilisig kitartott, április 10-én vonult tovább a zöm. Április 17-én hagyta el az utolsó 80 db a területet. E rendkívüli mozgalmat kétségtelenül az időjárás alakulása magyarázza. Korai felmelegedés után március végén hirtelen lehűlés következett, és a Kárpát-medencétől északra kialakuló hideg front elakasztotta a vonuló csapatokat.

Dr. Sterbetz István

Daruadatok — A daru (*Grus grus*) hajdani hatalmas mocsárvidékeink eltűnte óta egyre ritkábban látható hazánkban. Vonuló csapatainak is fogy a száma, s megpihenni már alig száll le hosszú útja közben. Megjelenése tehát eseményszámba megy. Magam a következő felsorolt alkalmakkor találkoztam vele. 1960. XI. 5-én Csenger közelében, egy legelőn kb. 380 példányból álló serege éjszakázott. 1961. X. 15. Csenger, 120-as csapata szállt DK felé. 1962. III. 28. Csenger, több csapatban, összesen mintegy 200 egyedet figyeltem meg szállni. 1962. III. 31. 52 példányt láttam a falu fölött. 1962. IV. 2.

egy csapata — 20 pld. — evezett át a magasban. 1964. III. 25—26. Tiszadorogma közelében kb. 30 egyed tartózkodott és egyszer éjjelezett is. Debrecen fölött 1964-ben a következő napokon láttam: X. 3. 40 példány; X. 4-én éjjel a sötétség miatt nem tudtam számolni őket, de igen sokan lehettek, mivel kb. félóráig egymást érték csapataik, sűrű kiáltozás közben. 1970. IV. 9-én a halastavaknál jelent meg egy, de el is tűnt. Debrecenben a Nagyerdő fölött 1970. IV. 10-én láttam ismét kb. 90-es falkáját. 1973. IV. 10-én a kunmadarasi pusztán 5 egyedét figyeltem meg SZABÓ LÁSZLÓ társaságában. Legnagyobb mozgalmát 1973. X. 5-én nézhettem végig. Ekkor a Hortobágyon Máta településtől néhány km-re északra, közvetlenül naplemente előtt, több csapatban összesen 503 példány érkezett. Nagy kiáltozásuk csak akkor szűnt meg, amikor alkalmas helyet találva, a Kis-kút mellékén megszálltak. A sötétben még néhány kisebb falka érkeztetett, de számolni már nem lehetett azokat. A hónap 26-áig tartózkodtak a környéken, sokszor szétoszolva, 150—250-es seregekben, s hol a Fekete-réten, hol az Ökörföldön, máskor a Nyírlapason, vagy a Beke-fenekén tűntek fel.

Fintha István

Adatok a daru táplálkozásához — A kunbajai tsz területén levő kiserdő mellett 1974. III. 29-én elhullott hím daru (*Grus grus*) begyében és gyomrában a következő táplálékot találtam: 87 db ép kukoricaszemet (*Zea mays*); 6 db *Amara aenea*, 4 db ép *Otiorrhynchus ligustici* rovar; 2 db *Helicella obvia* csigát; 91 db zúzkó is volt a gyomorban. A legnagyobb kavics mérete $9,1 \times 7,4$ mm, a legkisebb kavicsé: $2,2 \times 2,0$ mm volt. A friss elhullott daru tollairól 73 db tolltetűt is gyűjtöttem.

Dr. Rékási József

Csigaforgató a Hortobágyon — 1973. IX. 7-én a Meggyes erdőhöz közeli, út menti, sekély vizű, tocsogós laposban cankók, nagygodák, bíbicek között mozgó 2 csigaforgatót (*Haematopus ostralegus*) figyeltem meg. A madarakat VAN DOUREN holland ornitológus vette észre, ki a Hortobágyi Nemzeti Park vendégeként madármegfigyelés céljából tartózkodott a területen.

Fintha István

Terekcankó Kardoskúton — 1974. VII. 16-án több százas pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) csapatba keveredve egy terekcankót (*Xenus cinereus*) figyeltem meg a Kardoskúti Természetvédelmi Területen. A ritka vendéget gépkocsiból negyed órán át, mintegy 10 m távolságból távcsőveztem. Fűves, sekély vizű tocsogóban a vízfelszínről és a fűszálakról apró rovarokat szedgetett.

Dr. Sterbetz István

Vékonycsőrű víztaposó megfigyelése — 1968. VIII. 25-én a sumonyi halastavaknál 2 pld. vékonycsőrű víztaposót (*Phalaropus lobatus*) figyeltem meg a leeresztett vizű tó egy kis tocsogójában. Igen bizalmasak voltak. 1968. VIII. 31-én ismét láttuk a két vékonycsőrű víztaposót egy tocsogóban.

Molnár István

Ritka sirályfajok balatoni gyülekezése — 1974. I. 21-én tavaszi, langyos, jégmentes időben a balatonfüredi kórház előtt népes sirálygyülekezésnek voltam tanúja. A hullámverte part közelében 30 db kiszínezett, öreg hering-sirály (*Larus fuscus*), 25 db fiatal tollazatban levő nagysirály, 2 fiatal csüllő (*Rissa tridactyla*) és 4 db fiatal, illetve átmeneti tollazatú viharsirály (*Larus canus*) halászatott. Érdekes, hogy sem öreg ezüstsirályt, sem dankát nem sikerült a kevert sirálycsapatban felfedeznem.

Dr. Sterbetz István

A balkáni gerle kései fészkelése Debrecenben — A balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) napjainkban folyó rohamos szétterjedéséhez és a faj rendkívüli szaporaságához hozzájárul a madaraknak a városi biotópokba való sikeres behatolása és igen nagy reprodukciós potenciája. Ezért nagyon fontos minél több, a gerle kései fészkelésére utaló adat összegyűjtése. Bár az őszi és téli szaporodásukról vannak már megfigyelések (KEVE A. Aquila, t. 66. 1960.), ez a jelenség mégsem általánosítható és az ilyen esetek továbbra is érdekesek a faj biológiájának megértéséhez. 1973-ban Debrecenben egy városközponti háztömbben élő gerléknél a költés zöme szeptember végéig tartott. Októberben csak egyes pároknál állapítottam meg fészkelést. Az egyik madárpár az ötödik emeleti erkélyfolyosó virágládájába IX. 18-án rakta le az első tojást. X. 1-én kikelt az első fióka. Aznap este a valószínűleg megriasztott tojó a sötétedéskor nem ült vissza fészkére. Az éjszaka már nagyon hűvös volt, a kikelt fióka teljesen kihűlt, már szinte megdermedt, alig lélegzett. Ezért lakásunkban meleg termoforon tartottuk a fiókat és a még ki nem költött tojást is. Virradatkor, 4 óra 15 perckor visszahelyeztük őket a fészekbe. 4 óra 30 perckor megjelent a tojó, visszaült a fészekre, mintha mi sem történt volna. A második fióka X. 3-án kelt ki. Így emberi segítséggel a költés sikerült, az első fióka X. 22-én, a második 23-án ki is repült. Egy másik pár X. 7-én újra költeni kezdett az egyemeletes ház kis átmérőjű csőszerű kéményének tetején, amelynek ernyőszerű fedele volt, ami jól védte a fészket az esőtől, szélről és hidegtől. Ebből a fészekből csak XI. 22-én szálltak el kis gerlék. Amikor december végén a nagyobb hidegek után erősebb felmelegedés következett, a nappali maximum elérte a 11 fokot, XII. 21-én a gerléknél a tavaszihoz hasonló aktivitás kezdődött. A novemberben költött pár újra elfoglalta a kéménycsövet és hozzákezdett az új fészek építéséhez. A tojó december 25-től kezdve kotlott és szorosán ülte a fészket, amikor a hím még az építőanyagot dugdosta alá. XII. 27-től a költés éjjel-nappal folytatódott. Ez már a negyedik vagy ötödik költésük lehetett. A költést 1974. I. 6-ig folytatták, majd az erős lehülés, fagyok és a havazás miatt abbahagyták. Úgy látszik, hogy városi feltételek mellett, melegebb teleken, a természeti viszonytagságtól jobban védett területeken egyes balkánigerle-párok egész évben képesek szaporodni.

Dr. Bozsko Szvetlana

Karvalybagoly Hajdú megyében — 1971. február 11-én egy hajdúnánási vadász szokatlan külsejű, mellén harántirányban csíkozott baglyot ejtett el. A részletesebb leírásból a karvalybagolyra (*Surnia ulula*) ismertem. A péld-

dány, mielőtt valamely tudományos intézetbe kerülhetett volna, sajnálatos módon megsemmisült, mivel kézrekerítője — megfelelő ismeretség híján — lemondott megőrzéséről.

Fintha István

Jégmadár fészkelése Környén — Környe mellett a Tatabányai Szénbányák egyik elhagyott homoküzemében 1974. V. 26-án jégmadár (*Alcedo atthis*) fészekjára akadtam. A madarakat már évek óta láttam a területen, de fészkelésüket nem sikerült bizonyítani. 1973. IX. 12-én egyszerre 6 db-ot riasztottam fel a vízpartról. Elképzelhető, hogy azok is már kirepült fiatalok voltak.

Mag János

Fekete harkály Debrecen környékén — A fekete harkály (*Dryocopus martius*) a hajdúsági, nyírségei erdőkben igen ritka madárnak mondható. 1972. II. 5-én a Debreceni Nagyerdő város felőli peremén ARADI CSABA látott egy példányt, magam pedig 1972. november 10-én a közeli Guth erdejében. Utóbbi helyen HAJDÚ ANDRÁS kerületvezető erdész véleménye szerint néhány éve rendszeresen megfordul, fészkeléséről azonban nem hallottam hírt.

Fintha István

Fekete harkály a Hortobágyon — Számára teljesen idegen környezetben láttam egy kóborlásban levő példányát a fekete harkálynak (*Dryocopus martius*) a hortobágyi juhos-háti erdő laza akácosában, 1973. XI. 5-én. Kopogása messziről feltűnt, majd közeledtemre hangját hallatta.

Fintha István

Széncinegék korai tojásrakása — 1974. február 15-én Csabacsüdön mester-séges fészekodúban 6 széncinege (*Parus maior*) tojását találtam. A korai fészkelés nyilván a szokatlanul enyhe időjárással volt összefüggésben.

Kugyela János

Hajnalmadár a sümegi váron — 1974. II. 1-én a vár árkádjai alatt repkedő hajnalmadarat (*Tichodroma muraria*) pillantottam meg. III. 13-án ugyanott 4—5 példányt láttam, amint a magas falakon mozogtak. Ezt követően még e hó 24-én láttam őket a korábbi helyen. A sümegi kőbányában dolgozók szerint télen több ízben láttak ott hajnalmadarat, néha 5—6 példányt is egyszerre.

Kiss Tamás

Fenyőrigó korai előfordulása — 1974. VIII. 19-én posztákat és fülemüléket gyűrtünk a Budakeszi közelében húzódó bodzával (*Sambucus nigra*) sűrűn benőtt árokban. Az egyik ellenőrzés alkalmával a háló közeléből egy fenyőrigó (*Turdus pilaris*) szállt el. Néhány nap múlva, 24-én kétszer is láttuk ugyanarról a bodzabokorról elrepülni. A fenyőrigó általában októbertől

ápriliséig tartózkodik Magyarországon, hazai költéséről csak néhány adatunk van. Ez a korai megjelenés viszont ismét felveti egy esetleges a közelben való fészkelés gondolatát.

Schmidt Egon

Kucsmás sárgabillegető fészkelése a Hortobágyon. A Hortobágy déli részén, Nagyiván közelében 1974. VII. 1-én a száraz szikes pusztán sáskákat szedegető sárgabillegetők között egy aranysárga, fekete sapkás hím kucsmás billegetőt (*Motacilla flava feldeggii*) figyeltem meg. 1974. VII. 3-án megtaláltam fészket is öt csupasz fiókával. A fészkek a száraz birkalegelővel szomszédos ún. Kákás-lapos nyílt, füves zombékosában a legelő szélétől alig 10 m-re készült. Az egyik zombék oldalában *Agrostis alba* és *Beckmannia erucaeformis* friss és főleg avas fűcsomója alá volt rejtve. A zombékos tavasszal víz-állásos, nyáron kiszáradt, most a júniusi esőzések után sekély víz volt benne. Az említett füveken kívül karakternövényei még *Cirsium brachycephalum*, *Rorippa Kernerii*, *Rumex stenophylla*, a mélyebb vízállásos részeken *Bolboschoenus maritimus*, *Schoenoplectus Tabernaemontani* majd *Typha angustifolia*. A hónap folyamán figyelemmel kísértem a fiókák fejlődését. VII. 4. Megfigyelésátor készítése. Az öregek hamar megszokták és szorgalmasan etettek. VII. 5., 6., 7. Megfigyelések és fotózás a sátorból. A zombékosban több pár sárgabillegető fészkel, táplálék után főleg a birkalegelőt járják. A kucsmásbillegető-pár is rendszeresen az ürmös gyepen (*Artemisio-Festucetum pseudovinae*) szedeget. Fel-felugorva, megiramodva kapkodják a sáskákat. Gyakran több példány is van csőrükben etetéskor. Rendszerint a *Lythrum* kiemelkedő kórójára szállnak, majd felemelkedve a fészkek fölött függőgetve szállnak be etetni. A fiókák ürülékét rendszeresen elhordják. Sáskán kívül megfigyeltem hernyót, bogarakat, lepkét is az etető madarak csőrében. 90%-ban azonban sáska volt a fő eledel. A hím jellemző fényes fekete kucsmája a tarkón át a hátig ér, oldalt a fület takarva mélyen ráterjed a nyakra is. A tojó megkülönböztetése más sárgabillegető-tojóktól bizonytalan. Egy vonást figyeltem meg. A begy és a mell fehér színe éles vonallal válik el a has aránylag élénksárga színétől. Más sárgabillegető-tojókon fakófehér ez is. VII. 6. A fiókák gyűrűzése: 183101-105. gyűrűket kaptak. VII. 9. A Hortobágy Madárvédelmi és Gyűrűző Tábor résztvevői megtekintették a kucsmásbillegető-családot. A fészkekben délelőtt még együtt ültek a fejlett, tollas fiókák, délután már csak három, estefelé csak kettő volt benne. VII. 10. A fészkek üres, a fiókák szétszéledtek a már kiszáradó zombékosban. Az etető öregek nyomán egyet megtaláltam a zombékok egyikének tövéhez bújva. VII. 11. Az öregek igen serényen etetik a szétszéledt fiókákat. A legelőn elhaladók elé jönnek, s a földön ülve futkározva féltének. VII. 12—21. között külföldi utam miatt nem tudtam további megfigyeléseket végezni. VII. 19-én a hortobágyi madárvédelmi és gyűrűző tábor résztvevői még megfigyelték az etető öregeket. VII. 24-én a Hortobágy c. film részére ZÖLDI ISTVÁN operatőr lefilmezte a hímet, a rendkívül dekoratív madár szerepel is a kész dokumentumfilmben. VII. 28. Már nem voltak láthatók, a család elszéledt. VIII. hó folyamán a csapatokba verődött s a gulyát, juhnyájakat felkereső sárgabillegetők között már nem sikerült megfigyelni kucsmás billegetőt. A július havi itt ismertetett költés bizonyára már másodköltés volt.

Szabó László Vilmos

Kucsmás sárgabillegető Mezőkövesden — 1974. IV. 9-én délelőtt és délután is több alkalommal láttam a kucsmás sárgabillegető (*Motacilla flava feldeggii*) egy példányát a Mezőkövesd belterületén levő Kavicsos-tó partján. A madár mindig egyedül volt, nem a többi sárgabillegető társaságában, bár ebből több is tartózkodott a környéken. A következő napokon már nem sikerült megfigyelni a területen.

Csörgő Tibor

Kucsmás sárgabillegető fészkelése az Ipoly árterében — 1974. V. 5-én Szécsény környékén, az Ipoly árterében egy hím kucsmás sárgabillegetőt (*Motacilla flava feldeggii*) figyeltem meg. V. 19-én ugyanitt megtaláltam, amint a tojóval egy már röpképes fiókát etetett. Másik fiókát nem láttam, de elképzelhető, hogy több is volt, mivel a családot összetartó társas integráció felbomlóban volt. Az általam észlelt juvenilis egyed is többnyire önállóan táplálkozott. A madarak főleg a fű között mozogtak, időnként egy-egy száraz kóró tetejére ültek, de felkeresték a réttel szomszédos kavicsbánya tavainak partjait is. A hímről sikerült bizonyító felvételeket is készítenem.

Moskát Csaba

Pásztormadár Bácsszentgyörgyön — 1974. V. 25-én 17 órakor, hűvös, 15 C fok kinti hőmérséklet mellett, kertemben a zöldbab között 4 pásztormadár (*Pastor roseus*) futkosva szedegetett (3 ad. és 1 juv.). 26-án csak 1 db járt ugyanitt, hol a földön, hol az ágakon. 27-én nem láttam egyet sem. 28-án a 3 öreg újból egész nap itt volt, s másnap 29-én is, de akkor csaknem mindig a cseresznyefán a sok seregéllyel együtt.

Dombay Ernő

A Madártani Intézet gyűjteményében levő házi veréb gyomortartalmak vizsgálati eredményei — A Madártani Intézet gyűjteményébe 1949—1965 közötti időszakban 153 házi veréb (*Passer d. domesticus*) került a következő helyekről: (zárójelben az egyedszám) Alag (1), Bázareketye (3), Békásmegyér (26), Budakeszi (19), Budapest (6), Hajdúhadház (2), Hortobágyhalastó (3), Keszthely (1), Miklósfa (5), Mórchelypuszta (4), Mosonmagyaróvár (3), Nagylengyel (2), Nagykanizsa (62), Pákozd (2), Pestszentlőrinc (2), Püspökladány (1), Sáncpuszta (2), Semjénháza (1), Sopron (3), Szeged (2), Tahí (1). A gyűjtések (50 hím, 43 tojó, 16 juvenis, 44 sex?) a következő hónapokból származnak: I. (9), II. (30), III. (11), IV. (15), V. (4), VI. (9), VII. (12), VIII. (2), IX. (5), X. (9), XI. (32), XII. (15). Az analízis a következő eredményt adta: (a számlálóban az esetszám, a nevezőben az összes darabszám) növényi táplálék: *Triticum aestivum* 52/115, *Zea mays* 49/48,5, *Polygonum aviculare* 42/409, *Amaranthus retroflexus* 27/1245, *Chenopodium album* 26/307, *Setaria lutescens* 14/164, *Atriplex litoralis* 7/24, *Chenopodium urbicum* 6/50, *Helianthus annuus* 5/7, *Polygonum lapathifolium* 4/32, *Hordeum vulgare* 4/9, *Stellaria media* 4/7, *Setaria italica* 3/10, *Amaranthus albus* 2/5, *Polygonum persicaria* 2/4, *Polygonum convolvulus* 2/2, *Polygonum minus* 2/2, *Setaria sp.* törmelék 2/x, *Glyceria fluitans* 1/36, *Chenopodium vulvaria* 1/11, *Panicum sp.* 1/9, *Secale cereale* 1/6, *Digitaria sp.* 1/4, *Capsicum annuum* 1/1, *Lapsana communis* 1/1, *Portulaca oleracea* 1/1, *Seseli sp.* 1/1, *Setaria viridis* 1/1, *Setaria verticillata* 1/1, *Stellaria holostea* 1/1. Indeterminált növényi törmelék 1/x

fordult elő. A búzatápláléknál 18 esetben aszalódott, 2 esetben erjedt szagú volt a táplálék, a kukoricatápláléknál 5 esetben aszalódott, 1 esetben égett, 1 esetben olajszagú, 1 esetben pedig kukoricadara volt a gyomorban. Állati eredetű táplálék: *Otiorrhynchus* sp. 16/20, *Coleoptera* sp. 9/13, *Tetramorium caespitum* 7/19, *Lepidoptera* sp. 2/2, *Eurygaster maura* 2/3, *Anisoplia* sp. 2/2, *Anisoplia lata* 1/1, *Anomala vitis* 1/1, *Carabus* sp. 1/1, *Chrysomelidae* sp. 1/3, *Gotrupes* 1/1, *Hymenoptera* sp. sp. 1/2, *Otiorrhynchus ligustici* 1/4, *Scarabaeus* sp. 1/1. Zúzkő: 150 esetben 9669 db kavics volt a gyomrokban, homok 119/x, cserép 1/2, mézsdarab 1/3 esetben fordult elő. A legnagyobb kavics mérete 5,2×4,0 mm, a legkisebb kavics mérete 0,2×3 mm. A 153 gyomorból csak 3 volt üres, de kavics ezekben is előfordult. Csak növényi táplálék 115, csak állati eredetű táplálék 3, vegyes táplálék 32 gyomorban volt. Egyféle növényi táplálék 69, kétféle 21, négyféle 8, ötféle 2, egyféle állati táplálék 26, kétféle 9 esetben fordult elő. Az ország 22 különböző helyéről gyűjtött házi verebek tápláléka minőségben megegyezik a Bácsalmás környékén megvizsgált egyedekével.

Dr. Rékási József

A Madártani Intézet gyűjteményében található mezei veréb gyomortartalmak vizsgálati eredményei — Az Intézet gyűjteményébe az 1949–1964-es évek között 213 db mezei veréb (*Passer m. montanus*) került a következő 32 gyűjtési helyről. Baja (3), Békásmegyer (32), Budakeszi (15), Budapest (6), Erdőváros (3), Fülöpszállás (1), Geszt (3), Hajdúböszörmény (8), Hajdúhadház (3), Hódmezővásárhely, aratott rizsföld (11), Hosszúvölgy (1), Kartal (3), Liget (10), Ligetpuszta (1), Miklósfa (4), Martonvásár (2), Makád (1), Mosonmagyaróvár (1), Nagykanizsa (37), Nyíregyháza (9), Palin (1), Pókaszepetk (1), Püspökladány (5), Rákospalota (5), Sánc (3), Sas-ér (2), Sopron (6), Szepetnek (1), Tahi (18), Taksony-sziget (1). A 213 egyed (27 hím, 18 tojó, juvenis 19, pallus 10, sex 139?) gyűjtésének hónaponkénti megoszlása a következő: I. (8), II. (26), III. (5), IV. (21), V. (10), VI. (25), VII. (22), VIII. (14), IX. (41), X. (8), XI. (12), XII. (21). A vizsgálatok eredményei: (esetszám/összes darabszám) növényi táplálék: *Amaranthus retroflexus* 62/3765, *Setaria lutescens* 61/1419, *Chenopodium album* 59/1266, *Polygonum aviculare* 40/327, *Panicum miliaceum* 18/174, *Triticum aestivum* 14/60, *Polygonum lapathifolium* 14/41, *Zea mays* 13/14, *Oryza sativa* 11/91, *Chenopodium urbicum* 8/79, *Atriplex litoralis* 6/50, *Stellaria media* 5/43, *Chenopodium hybridum* 4/10, *Echinochloa crus-galli* 4/8, *Setaria italica* 4/40, *Setaria viridis* 4/130, *Atriplex* sp. 3/36, *Centaurea* sp. 2/2, *Morus* sp. 2/8, *Amaranthus albus* 1/3, *Arctium* sp. 1/2, *Calamagrostis epigeios* 1/9, *Carex* sp. 1/2, *Chenopodium polyspermum* 1/1, *Chenopodium* sp. 1/57, *Compositae* sp. 1/1, *Convolvulus arvensis* 1/15, *Cuscuta* sp. 1/24, *Euphorbia* sp. 1/1, *Helianthus annuus* 1/1, *Lapsana communis* 1/1, *Polygonum arenarium* 1/163, *Polygonum* sp. törmelék 1/x, *Saponaria officinalis* 1/13, *Setaria* sp. 1/1, *Sorgum* sp. 1/24, *Stachys* sp. 1/2, *Umbelliferae* sp. 1/1, *Verbena officinalis* 1/3. Indeterminált növényi törmelék: 3/x fordult elő. A búzaszemtermés 9 esetben aszalódott, 1 esetben erjedt szagú volt. Gabonaszalmaszár 1/3 esetben fordult elő. Állati eredetű táplálék: *Otiorrhynchus* sp. 45/106, *Tetramorium caespitum* 36/225, *Otiorrhynchus ligustici* 8/24, *Eurygaster maura* 8/16, *Anomala vitis* 8/13, *Anisoplia* sp. 5/5, *Coccinella septempunctata* 4/5, *Chrysomelidae* sp. 4/7, *Subcoccinella 24-punctata* 4/6, *Carabus* sp. 3/7, *Coleoptera* sp. 3/6, *Galeruca* sp. 3/5, *Hymenoptera*

sp. pete 3/151, *Melolontha melolontha* 3/4, *Zabrus tenebrioides* imago 3/5, *Diptera sp.* 2/4, *Formica sp.* 2/11, *Psalidium maxillosum* 2/6, *Araneidea sp.* 1/1, *Cleonus punctiventris* 1/2, *Curculio sp.* 1/1, *Elateridae sp.* lárva 1/2, *Geotrupes sp.* 1/2, *Gymnetron tetrum* 1/9, *Gryllotalpa gryllotalpa* 1/1, *Homoptera sp.* 1/2, *Hydrophilidae sp.* 1/2, *Lema melanopus* 1/3, *Lepidopteris sp.* lárva 1/1, *Tetramorium caespitum* báb 2/10. Zúzkő: 172 esetben. 5412 db kavics volt a gyomrokban, a legnagyobb kavics 5,1 × 2,9, a legkisebb 0,3 × 0,2 mm. Homok: 130/x, cserép 1/1, mészdarab 6/9, széndarab 4/10, *Mollusca sp.* töredék 1/1. Mind a 213 gyomorban volt táplálék. Csak növényi táplálék: 121, csak állati táplálék 28, vegyes táplálék 64 gyomorban fordult elő. Egyféle növényi táplálék 75, kétféle 64, háromféle 35, négyféle 8, ötféle 2, hatféle 1, egyféle állati eredetű táplálék 55, kétféle 18, háromféle 9, négyféle 8, ötféle 2 esetben fordult elő. A mezei veréb tápláléka változatosabb, mint a házi verébé. Az apróbb gyommagokat fogyasztja leginkább, kártevése is kisebb, mint a házi verébé. Rovarfogyasztása is jelentősebb, változatosabb.

Dr. Rékási József

Bajszos sármány előfordulása a Mecsekben — A bajszos sármány (*Emberiza cia*) Magyarországon a ritkábban előforduló madarak közé tartozik, bár jelenlétéről szóló adatok az utóbbi időben egyre gyarapodnak. Az utóbbi 3 évben 6 alkalommal találkoztam bajszos sármánnyal a Mecsekben s a következőkben ezen megfigyeléseimről szeretnék beszámolni. Rendszeresnek mondható megfigyeléseket egy éve végeztem. 1971. I. 31-én egy enyhe, teljesen hómentes nap délelőttjén Pécsen, a város és a hegyvidék találkozásánál levő Tettye park fölött láttam meg egy hím példányt, amely az alacsony, csupasz bokrok ágvégein időzött egy-két pillanatig, míg megpróbáltam egyre közelebb kerülni hozzá, majd eltűnt egy sűrű bozótban. A vidék száraz, magas fűvel borított kopár, mészkősziklás terület, kevés termőréteggel, alacsony, még szinte bokor benyomását keltő tölgyel, kőrissel, fiatal fenyővel, egy ösvény mellett elvadult orgonasövényvel, galagonya- és vadrózsabokorral. Lakott területhez közel fekszik, az említett ösvényt állandóan használják. Ezután, bár többször is kerestem, hosszú ideig nem láttam. Ugyanez év XI. hó 13-án és XII. hó 22-én újra láttam itt 2 példányt. 1972-ben, bár az említett területen többször megfordultam, bajszos sármánnyal nem találkoztam, s az újabb észlelésre ismét a tél beálltaig kellett várnom. 1973. I. 6-án enyhe, napos, kora délutáni időben egy 6—8 főből álló csapatot fedeztem fel, hímeket, tojót egyaránt, amint az eddigi észlelési hely közelében elszáradt kórók magjait csipegették. 1973. IV. 19-én már erősen kizöldelt, virágzó bokrokkal, friss fűvel fedett területen, meleg napsütéses időben újra láttam 3 példányt, melyek rövid hívó hangjukat hallatták körülöttem. Ugyanez év VI. hó 28-án az eddigi észlelési helytől mintegy kettő és fél km-re, a Kis-Tubes-tetőn láttam egy szépen színezett példányt. Azt is megvárta, hogy a jobb megfigyelés érdekében, a pihenésre szolgáló bokrot is megkerüljem, s egészen közel engedtem magához. Az elmondottakból látható, hogy a neki megfelelő területen bizonyos rendszerességgel, de elsősorban télen, a Mecsekben is megtalálható a bajszos sármány, s nem csupán a véletlenül múlik, hogy a megfigyelést végző találkozik-e vele vagy sem. Költését, melyre a legutóbbi két észlelés, a késő tavaszi és nyár közepi irányította figyelmemet, még nem tudtam megállapítani, sem fészket, sem tojását nem találtam meg. Lehetséges, hogy

ennek felfedése, ha egyáltalán van ilyen, sok türelmes utánjárást igényel még, s akkor a Mecseket is besorolhatjuk az országban nem nagy számban levő fészkelőterületek közé.

Dr. Selley Elek

Jégveréstől elpusztult madarak Közép-Bulgáriában — 1971. VII. 19-én természeti csapás színhelye volt Plovdiv (Dél-Bulgária) környéke. 5—8 km széles és 18 km hosszú vidékre tomboló szélvihar csapott le, jégesővel. 20 perc alatt (19¹⁰—19³⁰-ig) a földet jégdarabokból álló takaró fedte, mely területen intenzív mezőgazdasági művelés folyt. A jégdarabok mérete elég tekintélyes volt, még 44 mm-esek is akadtak. Több ezer holdat, melyet zöldség, gyümölcs, szőlő, és más mezőgazdasági termés borított, elvert a jég. 25—30 cm átmérőjű fákat is gyökerestül kitépett a vihar, a házak ablakait, tetőzetét megrongálta. A hirtelen elolvadt jég nagy területet öntött el. Sok madár és más állat is elpusztult a jégverésben. 1971. VI. 21-én reggel séta alkalmával a szabaddá vált mezőn, Trivodisti község környékén találtam egy elhullott dolmányos varjút (*Corvus cornix*). A varjút a jégverés a mezőn lepte meg, valószínűleg a közeli fa koronájába akart menekülni. Az egyik gyümölcsösben a levert lombok, ágak és gyümölcsök között több elpusztult madarat találtam: egy erdei pinty (*Fringilla coelebs*) hímét és három az évi zöldikét (*Chloris chloris*). Valószínűleg egy kirepült családból származtak. Egyik szederindásban egy tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*) fészket találtam a tojó madár hullájával és négy, kb. 8 napos fiókáéval. A községben minden ház körül elhullott házi verebek (*Passer domesticus*), füst- és molnárfecskék (*Hirundo rustica*, *Delichon urbica*) voltak találhatóak. A megrongált tetők alatt sok elpusztult verébfészkek és -fióka. Novi Kritchim falu nyugati részén a munkások 600 elhullott házi és mezei verebet (*Passer d. domesticus*, *Passer m. montanus*) szedtek össze. Fogolyban (*Perdix perdix*), fürjben (*Coturnix coturnix*) és fácánban (*Phasianus colchicus*) nagy veszteségek voltak, melyet részben a jégdarabok okoztak, részben a megolvadt jég elöntötte fészkeiket vagy a megbújt madarakat. A vihar hirtelen jött, nem mutatkozott előjele. Ez volt az oka, hogy a környéken mozgó madarakat meglepte, és pusztulásukat követelte. Így elsősorban a gyurgyalagok (*Merops apiaster*), tengelicek (*Carduelis carduelis*), zöldikék, pintyek, fecskék, verebek és még sok más faj esett áldozatul. A vidék madárvilága érzékeny veszteséget szenvedett, de annak pontos megállapítása lehetetlenné vált, mivel a terület nagy része sokáig víz alatt maradt és megközelíthetetlen volt.

Dr. Dimitar Nankinov (Sofia)

Faunisztikai jegyzetek 2. — *Rallus aquaticus*. — Apaj-puszta, 1965. IV. 4. hang; 1966. X. 5. 1 pld. megfigyelve, 1968. VIII. 24. 1 pld. megfigyelve. Rétzilasi tavak, 1966. IV. 3. 3—4 pld. megfigyelve. Uzsai halastavak, 1966. VIII. 9. hang. Ócsa, 1968. VI. 6. 1 pld. megfigyelve. Tata, 1969. I. 7. 1 pld. megfigyelve. Tiszabercel, 1973. VI. 3. hang.

Charadrius dubius, — Apaj-puszta, 1965. V. 2. 2 pld. megfigyelve. Dinnyési halastavak, 1970. IV. 8. 4 pld. megfigyelve; VII. 8. 1 pld. megfigyelve; 1972. II. 21. 2 pld. megfigyelve. Zámolyi víztározó, 1971. VI. 23. 2 pld. megfigyelve.

Tringa ochropus. — Apaj-puszta, 1965. IV. 4. 1 pld. megfigyelve; V. 2. 1 pld. megfigyelve; 1966. X. 5. 1 pld. megfigyelve; 1969. VI. 28. 6—7 pld.

megfigyelve. Dinnyési halastavak, 1966. VI. 16. 1 pld. megfigyelve; 1967. IX. 17. 1 pld. megfigyelve; 1969. IV. 26. 1 pld. megfigyelve; 1972. III. 21. 1 pld. megfigyelve; 1973. IV. 12. 1 pld. megfigyelve; IV. 15. 1 pld. megfigyelve. Ócsa, 1968. VI. 6. 1 pld. megfigyelve. Balatonlelleli halastavak, 1969. VII. 2. 2 pld. megfigyelve. Szentendrei-sziget, 1972. I. 19. 1 pld. megfigyelve (érdekes, hogy MOLNÁR LÁSZLÓ ugyanez év I. 16-án Szentesnél is látott 1+2 pld-t). Hortobágy, 1972. IX. 15. 1 pld. megfigyelve. Szeged—Fehér-tó, 1972. IX. 25. 1 pld. megfigyelve; IX. 26. 2 pld. megfigyelve.

Apus apus. — Badacsony, 1974. VII. 21. kb. 100 pld. keringett borús, esős időben a hegy, ill. a tó felett.

Tichodroma muraria. — Budaörs, 1970. IV. 25. 1 pld. megfigyelve; 1972. XII. 10. 1 pld. megfigyelve (DANDL J., SZAÁK T.). Bp. Moszkva tér, 1971. X. 28. 1 pld. a Posta épületén megfigyelve. Veszprém, 1972. XII. 12. 1 pld. a viaduktnál megfigyelve (NAGY LÓRÁNT). Sóskúti bányák, 1973. IV. eleje, a bánya éjjeliőre látott 1 db-ot.

Oenanthe hispanica. — Nagykanizsa, 1971. IV. 5. 1 lőtt példányt (♂, fekete-torkú változat) küldtek be a Madártani Intézetbe.

Prunella collaris. — Bp. Gellért-hegy, 1966. XII. 4. 4 pld. megfigyelve; XII. 11. 5 pld. megfigyelve; 1971. I. 9. 1 pld. megfigyelve; X. 29. 1 pld. megfigyelve (SZAÁK T.); XI. 5. 4 pld. megfigyelve; XII. 6. 3 pld. megfigyelve (DR. ORSZÁG M.); 1973. I. 10. 4 pld. megfigyelve (TÓKÉS D.). Budaörs, 1971. XII. 17. 1 pld. énekel (SZAÁK T.); 1972. III. 17. 1 pld. megfigyelve. Bp. Albertfalva kitérő, 1972. XI. 9. 1 pld. megfigyelve (SZAÁK T.); XI. 12. 1 pld. megfigyelve (SZAÁK T.).

Schmidt Egon

Megfigyelések a Kardoskúti Természetvédelmi Terület 1973/74. évi, téli madármozgalmáról — 1973. december 16 – 20. közötti időszak havas, fagyos napjaitól eltekintve késő ősztől tartós, fagymentes idő nyújtott kedvező lehetőségeket a Dél-Alföldön telelő madárvilág számára. A vadludak a februári északra vonulás kezdetéig rendszeresen 20 000 és 50 000 db körüli mennyiségben mutatkoztak. Faji megoszlásuk: 90% *Anser albifrons*, 5% *Anser erythropus*, 5% *Anser fabalis*. A 15 000—20 000 között hullámozó récetömeg 95%-a *Anas platyrhynchos*, 5% *Anas crecca*. Január folyamán több alkalommal figyeltem meg északi irányban nagy magasságban történő tömeges vadlúdvonulást. FARKAS ISTVÁN természetvédelmi őr január 18-án 1 db fakókeselyűt (*Gyps fulvus*) látott a tóparton. Közeledésre a madár mintegy 50 m-ről nehézkesen emelkedett a levegőbe, és néhány perces körözés után nagy magasságban távozott. XII. 18-án erős fagyban, 5—6 cm-es havon magányos pettyes lile (*Pluvialis apricaria*) tartózkodott. FARKAS ISTVÁN XII. és I. hó folyamán rendszeresen figyelt meg néhány főnyi, kisebb hósármány (*Plectrophenax nivalis*) csapatokat.

Murvai Árpád

Adatok a Doboz környéki erdők madárfaunájához — 1973. tavaszán, április, május hónapokban, nyole alkalommal végeztem megfigyeléseket a Doboz környéki erdőkben. A következőkben felsorolt fajok fészkelése bizonyosra vehető (bizonyított költés, ill. költési időben történt megfigyelés): *Ixobrychus minutus*, *Ciconia ciconia*, *Anas platyrhynchos*, *Accipiter gentilis*,

Accipiter nisus, Falco subbuteo, Falco tinnunculus, Perdix perdix, Phasianus colchicus, Scolopax rusticola, Streptopelia turtur, Streptopelia decaocto, Cuculus canorus, Athene noctua, Strix aluco, Asio otus, Caprimulgus europaeus, Merops apiaster, Upupa epops, Picus viridis, Picus canus, Dendrocopos major, Dendrocopos syriacus, Dendrocopos medius, Galerida cristata, Lullula arborea, Alauda arvensis, Hirundo rustica, Delichon urbica, Oriolus oriolus, Corvus corax, Corvus corone cornix, Corvus frugilegus, Corvus monedula, Pica pica, Garrulus glandarius, Parus major, Parus caeruleus, Aegithalos caudatus, Troglodytes troglodytes, Turdus philomelos, Turdus merula, Luscinia megarhynchos, Erithacus rubecula, Locustella luscinioides, Sylvia atricapilla, Sylvia borin, Phylloscopus collybita, Motacilla alba, Lanius minor, Lanius collurio, Sturnus vulgaris, Passer domesticus, Passer montanus, Coccothraustes coccothraustes, Carduelis carduelis, Fringilla coelebs, Emberiza citrinella, Emberiza calandra.

Réthy Zsigmond

Adatok Győr környékének fészkelőmadár-faunájáról – A megfigyelés alatt tartott terület a Rába töltése és a „Holt Marcal” vízfelülete között fekszik. A Győr felőli részében hétvégi telkek sora található. Távolság nagy kiterjedésű rétek, mocsaras-nádas-sásos foltokkal tarkítva. Gyirmót község felé kisebb mezőgazdasági területek is beékelődnek. A víz partján nyárfák és fűzbokrok díszlenek. Vizsgálataimat az 1972—1974 közötti költési időben végeztem (III—VIII.). 1972-ben 49, 1973-ban 54, 1974-ben 17 alkalommal voltam a területen. A *-gal megjelölt fajok fészket nem találtam, de minden valószínűség szerint költenek a területen. *Podiceps ruficollis, P. cristatus, Ixobrychus minutus, Anas platyrhynchos, A. querquedula, *Aythya ferina, A. nyroca, Falco tinnunculus, Perdix perdix, Phasianus colchicus, Porzana parva, P. porzana, Gallinula chloropus, Fulica atra, Vanellus vanellus, Limosa limosa, Tringa glareola, Gallinago gallinago, *Larus ridibundus, *Chlidonias niger, Columba palumbus, Streptopelia turtur, Cuculus canorus, *Athene noctua, Strix aluco, Asio otus, *Alcedo atthis, *Picus viridis, Dendrocopos major, *D. minor, Alauda arvensis, Galerida cristata, Riparia riparia, Corvus cornix, Pica pica, Parus major, P. caeruleus, Aegithalos caudatus, Remiz pendulinus, Saxicola torquata, *S. rubetra, Luscinia megarhynchos, Sylvia atricapilla, S. communis, Luscinia melanopogon, Locustella naevia, Acrocephalus arundinaceus, A. scirpaceus, A. palustris, A. schoenobaenus, Motacilla alba *M. flava, Lanius minor, L. collurio, Strunus vulgaris, Passer montanus, Chloris chloris, Carduelis carduelis, C. cannabina, Serinus serinus, Emberiza citrinella, E. schoenichus.*

Szörényi László

Kurznachrichten

Ohrentaucher an dem Csaj See – Am 21. April 1974 an dem Csaj See, ein Fischteich von 1500 kh, bei Tömörkény sah ich einen Ohrentaucher (*Podiceps auritus*). Der Vogel in Brutkleid fischte in der SW-Ecke des Teiches Nr. 8. Der Teich hat eine Wasseroberfläche von 320 kh, wo 3 – 7 cm lange Jungfische gedeihen. In der Nähe des Ohrentauchers fischten einige Zwergtaucher (*Podiceps ruficollis*). Auf dem Teich, besonders in der Nähe der Fütterungspfähle hielten sich 208 Haubentaucher (*Podiceps cristatus*), 85 Zwerg-

taucher, 5 Schwarzhalstaucher (*Podiceps nigricollis*) und 2 Rothalstaucher (*Podiceps griseigena*) auf. Den Vogel sah ich an 23. April gleicherorts, tauchte oft, blieb je 30 s unter dem Wasser.

Dr. Péter Bod

Zwergscharbe auf der Hortobágy – Im September 1973 traf ich an den Fischteichen der Hortobágy mehrmals die Zwergscharbe (*Phalacrocorax pygmaeus*). Am ersten Mal sah ich eine am 8. September an dem Teich Nr. 7. und zwei an dem Teich Nr. 6. Sie bewegten sich ziemlich unruhig hin- und her, da auf dem Teich die Produktionsarbeiten im vollen Gange waren. An zweiten Mal sah ich ein Exemplar auf dem Teich Nr. 6., die vom 25 bis 29. September zu beobachten war, wie sie immer auf dem gleichen Pfahl sass.

István Fintha

Brut des Schwarzstorches im Bezirk Komárom – In der Flur des Dorfes Hánta brütet seit 3 Jahren der Schwarzstorch (*Ciconia nigra*). Das Nest steht am Rand eines Eichenwaldes in 15 – 17 m Höhe und wurde früher von Mäusebussarden benutzt. Die Brut ist 1972 nicht gelungen, 1973 schlüpften 3 Jungen, eins von ihnen verendete im Alter von einer Woche, die andere zwei wurde aufgezogen. 1974 zogen sie 3 Jungen auf, die trotz ständiger Störung – Waldrodung – aufwuchsen.

János Mag

Schwarzstorchnest in der Nähe von Körmend – Auf dem Gebiet der Staalichen Waldwirtschaft Körmend im gemischten Eichen- und Föhrenbestand brütet der Schwarzstorch (*Ciconia nigra*). auf einer Eiche in 10 m Höhe. Die Störche zogen 1968, 1970, 1971 und 1973 je 3 Jungen auf, 1972 ist die Brut ausgeblieben.

József Csaba

Schwarzstorch auf der Hortobágy in 1973 – Auf der ehemaligen, bewaldeten und moorreichen Hortobágy durfte der Schwarzstorch (*Ciconia nigra*) regelmässig gebrütet haben. Heutzutage könnte man ihre Brut in den grösseren Waldern der Tisza erwarten, aber mit umherstreifenden Exemplaren, sogar mit zahlreicheren Gruppen können wir uns jedes Jahr ab Mitte Sommer treffen. Nach meiner Beobachtungen halten sie sich meist abgesondert auf, aber es ist kein seltener Fall, wenn man sie mit anderen Arten vermischt sieht. Interessanterweise vergesellschaftet er sich gerne mit den Löfflern (*Platalea leucorodia*) oder vielleicht mit den Fischreihern (*Ardea cinerea*) aber von den Weissstorch hält sie sich fern.

- 29. März – Kónya – 1 St.
- 11. Juli – Máta – 2 St.
- 13. Juli – Borsós – 2 St.
- 14. Juli – Máta – 8 St.
- 15. Juli – Kónya – 1 St.
- 19. Juli – Juhos-hát – 7 St.
- 22. Juli – Görbe-hát – 1 St.
- 26. Juli – Papegyháza – 6 St., Juhos-hát 3 St., Nyíró-lapos 1 St.
- 31. Juli – Nyíró-lapos 4 St., Fischteiche 2 St., Papegyháza 1 St.
- 1. August – Vince-fenek 5 St.
- 6. August – Nagykecskés 3 St.
- 7. August – Nyíró-lapos 37 St.
- 14. August – Nyíró-lapos 1 St.
- 16. August – Papegyháza 1 St., Görbe-hát 1 St.
- 18. August – Meggyes-erdő 1 St.
- 20. August – Angyalháza 2 St.
- 1. September – Nyíró-lapos 7 St.
- 2. September – Nyíró-lapos 12 St.
- 7. September – Gyökérvéti-Teiche 42 St.
- 8. September – Gyökérvéti-Teiche 70 St. in zwei Gruppen.
- 10. September – Derzsi-Teiche 27 St.
- 11. September – Derzsi-Teiche 4 St.
- 18. September – Cserepes-pusztá 31 St.
- 28. September – Borsós 9 St.

István Fintha

Wiederholtes Vorkommen von Flamingo im Bezirk Hajdú – Die Zahl der Flamingo (*Phoenicopterus ruber*) beobachtungen erreicht in Ungarn nicht einmal zehn. Das erste Exemplar wurde am 24. Juli 1953 bei Tápíószecső erbeutet. Das zweite wurde am 4. Dezember 1969 bei Derecske geschossen. Den sichtlich müden Vogel schiess ein Ortsjäger ab und das junge, gut kon servierte Exemplar landete in der Sammlung der Zoologischen Fakultät der Universität der Agrarwissenschaften Debrecen. Das Datum des Erlegens ist beachtenswert, da die anderen Stücke dieses wärmeliebenden Vogels in den Monaten Juli und August gesichtet worden waren.

István Fintha

Singschwan auf der Hortobágy – Am 3. März 1972 beobachtete Naturschutzaufseher ÁRPÁD SZALONTAY 4 Exemplare Singschwan (*Cygnus cygnus*) an den Derzsi-Fischteichen. Am 10. März sahen wir mit CSABA ARADI die Schwäne nochmals auf dem See in Nyírlápos. Sie waren sehr scheu gewesen und beobachteten uns schon von 7–800 m, näher gegangen fliegen sie weg. Einige Tage verbrachten sie noch in unserem Gebiet, da ich mehrmals Nachrichten von Landleuten bekommen habe.

István Fintha

Gruppenerscheinung von Rothalsgans in Kardoskút – In dem sehr milden Winter von 1973/74 überwinterte eine Wildgansmenge von 25–50 000 Stück auf dem Naturschutzgebiet Kardoskút. Die Gänse wurden von November bis Januar fast ausschliesslich durch Blässgänse (*Anser albifrons*) vertreten, dann Ende Winter erschienen einige Hunderte Saatgänse (*Anser fabalis*) und in Februar etwa 5000 Zwerggänse (*Anser erythropus*). Die Blässgänse und die Saatgänse ernährten sich auf den Stoppeln der mit Maschinen geernteten Maisfelder, die Zwerggänse dagegen ausschliesslich auf den jungen Weizenfeldern und auf der aus *Festucetum pseudovinae*-Gesellschaften bestehenden Pussta. Auf der natürlichen Grasspussta habe ich die mit den Zwerggänsen gemeinsam weidenden 47 Rothalsgänse (*Branta ruficollis*) am 28. Februar beobachtet, die nachdem in separater, geschlossener Gruppe zu übernachten wegzogen. Die seltenen Gäste landeten auf den Ufern des durch das Gebiet ziehenden Salzsees, an einer seichten Pfütze. Am nächsten Morgen sah ich sie aber nicht mehr, auf dem früheren Ernährungsgebiet. Diese 47-köpfige *Branta ruficollis*-Gruppe bedeutet die bisher beobachtete grösste Menge in Ungarn.

Dr. István Sterbetz

Wespenbussardvorkommen in der Nähe von Debrecen – In dem Grosswald von Debrecen brüteten früher jedes Jahr, fast regelmässig Wespenbussarde (*Pernis apivorus*), aber wegen sehr intensiven Waldarbeiten ist das Paar verschwunden, nur einige Beobachtungen zeigen auf ihre Anwesenheit. In Mai und Juli wurden sie gesichtet, dann in Mai und Juli wurden sie gesichtet, dann in Mai und Juli 1972 mehrmals. In Haláp wurden sie Mai, Juni, Juli 1971 mehrmals gesehen, dann später am 16. Juni 1972 wiederum. In Guth wurde er von uns am 18. Mai, 17. Juni und 9. Juli beobachtet. Da es uns nicht möglich war, besser nachzusuchen ist es verständlich, dass das Nest nicht gefunden wurde.

István Fintha

Neuere Vorkommen des Kurzfangspersers – Der Kurzfangsperser (*Accipiter brevipes*) wurde nach der Brut Anfang 1960-er Jahre, in Debrecen (Nagyerdő), lange nicht gesehen. Am 24. September 1971 fanden wir in Pécs unter den Präparaten eines Zierfisch- und Vogelladens ein, wahrscheinlich in der Nähe erbeutetes, junges Exemplar. Das Präparat wurde der Ornithologischen Institut weitergeleitet. Bei Debrecen in Nagyerdő sah ihn CSABA ARADI am 31. Mai 1972, dann ich selbst am 22. Juni und am 26. Juli, aber das Nest haben wir nicht gefunden.

István Fintha

Zwergadlerdaten aus der Nähe von Debrecen – Das letzte bekannte Nest des Zwergadlers (*Hieraaëtus pennatus*) in dieser Gegend wurde 1941 von JÓZSEF SÁTORI gefunden. Ein Weibchen aus der Sammlung der Zoologischen Fakultät der Universität KOSSUTH LAJOS in Debrecen trägt auf dem Etikett das Datum 20. 06. 1941, Haláp. Seitdem hörte man von seinem Vorkommen bis Mai 1967 nicht, bis CSABA ARADI in dem Wald von Debrecen ein Exemplar beobachtete. In Juni und August 1970 sahen wir ihn in Haláp, am 14. Juni 1971, 30. August und 4. September in Paar. In der Nähe von Guth in dem Wald

sah ich ein an Schusswunden eingegangenes kaum flüggendes Exemplar, dann in Juni beobachtete ich zwei Adulte. Nach diesen Beobachtungen ist es wahrscheinlich, dass wir das Nest auch finden können, da sich die Vorkommen immer mehr haufen.

István Fintha

Ausserordentlicher Zug der Kraniche in Kardoskút – Das Naturschutzgebiet Kardoskút wurde in den letzten zehn Jahren bedeutendste Ansammlungsstelle der Kraniche (*Grus grus*). In der ungestörten Umgebung des Naturschutzgebietes versammeln sich die durchziehenden Gruppen während des Herbst- und Frühlingzuges. Im Frühjahr 1974 beobachteten wir grössere Mengen, als je bisher, in der Gegend der Übernachtungsstellen des Salzsees. Die erste Menge flog am 25. März ein, etwa 1100 Stück. Am nächsten Tag waren sie doppelt so stark. Am 27. erfolgte der Gipfel mit 5000 Stück. Diese grosse Menge blieb bis April dort, die meisten zogen am 10. April weg. Am 17. April flogen die letzten 80 Vögel weg. Diese ausserordentliche Erscheinung ist wahrscheinlich mit dem Wetter zu erklären. Nach früher Erwärmung folgte Ende März plötzliche Kälte und die nördlich des Karpatbeckens gelegene Kältefront zwang die Zugvögel zum Halten.

Dr. István Sterbetz

Daten über Kraniche – Seit Verschwunden unserer weiten Sumpfgebiete ist der Kranich (*Grus grus*) immer seltener zu beobachten. In der letzten Zeit sah ich sie am 05. 11. 1960 bei Csenger – auf einer Wiese übernachteten etwa 380 Exemplare. 15. 10. 1961 Csenger, eine Gruppe von 120 flog nach SO. 28. 03. 1962 Csenger, in mehreren Gruppen etwa 200 Vögel. 31. 03. 1962 – 52 Stücke über dem Dorf. 02. 04. 1962 – eine Gruppe von 20 in der Höhe. 25. und 26. 03. 1964, 30 Vögel hielten sich bei Tiszadorogma auf und übernachteten. Über Debrecen sah ich sie 1964 an folgenden Tagen: 30. 10. – 40 St. 04. 10. – wegen der Dunkelheit wurde unmöglich sie zu zählen, aber seine Gruppen folgten aufeinander mit ständigem Geschrei. 09. 04. 1970 – bei den Fischteichen erschien 1 St. Über Nagy-erdő (Wald) bei Debrecen erschien eine Gruppe von etwa 90 Vögel am 10. 04. 1970. Am 10. 04. 1973 beobachteten wir mit LÁSZLÓ SZABÓ 5 Stück auf der Pussta bei Kunmadaras.

Die grösste Gruppe sah ich am 05. 10. 1973 einige km nördlich von Mátá auf der Hortobágy. Unmittelbar vor Sonnenuntergang trafen 503 Kraniche in mehreren Gruppen ein. Unter grossem Geschrei ordneten sie ihre Reihen zur Übernachtung bis sie in der Nähe von Kiskút landeten. Später trafen noch einige kleinere Gruppen ein, ohne sie in der Dunkelheit zählen zu können. Bis 26. 10. blieben sie in der Gegend, in 150-er 250-er Gruppen und wurden an Fekete-rét, Ökör-föld, Nyíró-lapos und Beke-fenek gesehen.

István Fintha

Daten über die Nahrung des Kranichs – Neben dem Wald von Kisbaja wurde am 29. 03. 1974. ein Kranich (*Grus grus*) gefunden. Im Kropf und Magen des eingegangenen Männchens fand ich die folgenden Reste: Mais 87 St. (*Zea mays*), *Amara aenea* – 6 St., *Otiorynchus ligustici* (Insekt) 4 St., *Helicella obvia* (Schnecke) 2 St., und 91 Magensteine. Der grösste Kies mass $9,1 \times 7,4$ mm der kleinste $2,2 \times 2,0$ mm. Es wurden noch von den Federn des frisch verendeten Kranichs 73 Federläuse gesammelt.

Dr. József Rékási

Austernfischer auf der Hortobágy – Am 07. 09. 1973. habe ich auf einer Wiese mit Pfützen, nahe der Strasse bei Meggyes-erdő unter den Tringas, Uferschnepfen, Kiebitzen 2 Austernfischer (*Haematopus ostralegus*) beobachtet. Die Vögel wurden von VAN DOUREN, bemerkt, wer als holländischer Ornithologe und Gast des Nationalparks Hortobágy das Gebiet aufsuchte.

István Fintha

Terekwasserläufer in Kardoskút – Am 16. 07. 1974. beobachtete ich einen Terekwasserläufer (*Xenus cinereus*) unter mehreren Hunderten von Kampfläufer (*Philomachus pugnax*) im Naturschutzgebiet Kardoskút. Den seltenen Gast beobachtete ich aus dem PKW durch Fernglas aus etwa 10 m Enternung. Er nahm von der Wasseroberfläche und von Grashalmen kleine Insekten in einer mit Grass bewachsenen, seichten Pfütze auf.

Dr. István Sterbetz

Odinshühnchen bei Sumony – Am 25. 08. 1968. beobachtete ich 2 Odinsshühnchen (*Phalaropus lobatus*) auf einer Pfütze eines schon abgelassenen Teiches bei den Fischteichen von Sumony. Die Vögel waren sehr zutraulich und am 31. 08. 1968. sah ich sie wieder auf einer Pfütze.

István Molnár

Ansammlung seltener Möwenarten auf dem Balaton – Am 21. 01. 1974. beobachtete ich eine zahlreiche Möwenansammlung auf dem Balaton vor dem Krankenhaus in Balatonszemes bei einem milden, frühlingsähnlichen und eisfreien Wetter. In der Nähe des Ufers auf dem mit Wellen aufgestörten Wasser fischten 30 alte, ausgefärbte Heringsmöwen (*Larus fuscus*), 25 junge Grossmöwen, 2 junge Dreizehenmöwen (*Rissa tridactyla*) und 4 junge, bzw. intermediäre Sturmmöwen (*Larus canus*). Es ist bemerkenswert, dass ich in der gemischten Möwengruppe weder alte Silbermöwen, noch Lachmöwen entdecken konnte.

Dr. István Sterbetz

Späte Brut von Türkentaube in Debrecen – Die stürmische Ausbreitung der Türkentaube (*Streptopelia decaocto*) in unseren Tagen und die aussergewöhnliche Vermehrungsrate dieser Vögel wird unter anderen durch ihr Eindringen in die Stadtbiopten und durch ihr grosses Reproduktionsvermögen ermöglicht. Eben deshalb ist es wichtig möglichst viele Daten über die späte Brut der Türkentaube zu sammeln. Es gibt schon Beobachtungen über ihre Brut in Spätherbst und Winter (KEVE, A. Aquila, t. 66. 1960) die Erscheinung ist noch nicht so verallgemeinert und die ähnlichen Fälle sind so weiterhin interessant für das Verständnis der Biologie dieser Art. 1973 in Debrecen brüteten die Tauben in einem Hausblock im Stadtzentrum bis Ende September. In Oktober stellte ich Brut nur bei einigen Paaren fest. Ein Paar legte sein Ei in einen Blumenkasten am fünften Stock, im Gang. Das erste Ei wurde am 18. 09. gelegt. Am 01. 10. schlüpfte das erste Junge, das Weibchen wurde aber wahrscheinlich aufgeschreckt, so dass sie am Abend nicht mehr zum Nest zurückkehrte. Die Nacht war sehr kühl, das Junge wurde kalt, atmete noch kaum. Wir haben es in unserer Wohnung auf warmen Thermofur gehalten, mit dem noch nicht geschlüpften Ei zusammen. Am nächsten Tag um 4,15 legten wir sie in das Nest zurück. Um 4,30 erschien das Weibchen und sass auf das Nest zurück, als wäre nichts geschehen. Das zweite Junge schlüpfte am 03. 10. Die Brut war so mit menschlicher Hilfe also gelungen, die Jungen flogen am 22. bzw. 23. 10. aus. Ein anderes Paar begann am 7. 10. zu brüten und zwar auf dem rohähnlichen Schornstein eines einstöckigen Hauses, der ein regenschirmähnliches Dach hatte, das sie von Wind, Kälte und Regen gut schützte. Aus diesem Nest flogen die Jungen am 22. 11. aus. Ende Dezember, nach den grösseren Kältetagen, folgte stärkere Wärme, das Tagesmaximum erreichte 11°C und am 21. 12. begann bei den Tauben eine Frühlingsähnliche Aktivität. Das in November gebrütete Paar nahm den Schornstein wieder in Besitz und begann das neue Nest zu bauen. Seit 25. Dezember brütete das Weibchen wieder und sass auf dem Nest ausdauernd, obwohl das Männchen noch immer Baumaterial unter sie schob. Ab 27. 12. brüteten sie Tag- und Nacht. Es durfte ihre vierte oder fünfte Brut gewesen sein. Die Brut dauerte bis 06. 01. 1974, dann haben sie damit wegen der starken Kälte, Schneefälle aufgehört. Es liegt nahe zu sagen, dass einige Türkentauben bei städtlichen Bedingungen in wärmeren Wintern auf den von Natureinflüssen besser geschützten Gebieten das ganze Jahr hindurch brüten können.

Dr. Szvetlana Bozsó

Sperbereule in Bezirk Hajdú – Am 11. 02. 1971 erbeutete ein Jäger aus Hajdúnánás eine Eule mit eigenartigem Aussehen, mit Streifen die sich durch die Brust zogen. Aus der genaueren Beschreibung erkannte ich die Sperbereule (*Surnia ulula*). Das Exemplar ist aber leider verlorengegangen, da der Erleger – mangels einer Bekanntschaft – den Vogel nicht präparieren liess, so dass der Vogel für unsere wissenschaftlichen Institute verloren ging.

István Fintha

Eisvogel brütet in Környe – Neben Környe in einer verlassenen Sandgrube der Kohlenbergwerke Tatabánya fand ich am 26. 05. 1974 das Nest des Eisvogels (*Alcedo atthis*). Die Vögel sah ich schon seit Jahren in dem Gebiet, aber ihr Brüten konnte ich nur jetzt beweisen. Am 12. 09. 1973 scheuchte ich 6 St. an dem Ufer auf. Es ist wohl möglich, dass auch sie schon ausgeflogene Jungen waren.

János Mag

Schwarzspecht in der Nähe von Debrecen – Der Vogel ist in den Waldern der Hajdúság, Nyírség sehr selten. Am 05. 02. 1972 wurde ein St. von CSABA ARADI am Waldrand nahe Debrecen gesehen. Ich selbst sah einen am 10. 11. 1972 im Wald bei Guth. Laut Revierförster ANDRÁS HAJDÚ ist hier die Art seit den letzten Jahren regelmässig geworden, über die Brut ist aber nichts zu hören.

István Fintha

Schwarzspecht auf der Hortobágy – Einen streifenden Schwarzspecht (*Dryocopus martius*) sah ich in völlig artfremder Umgebung am 05.11.1973, in dem Akazienbestand des Juhos-háti-Waldes. Das Geklopf fiel schon von weitem auf, dann nähergegangen hörte ich auch seine Stimme.

István Fintha

Frühes Eierlegen der Kohlmeise – Am 15. 02. 1974 in Csabacsüd fand ich 6 Eier der Kohlmeise (*Parus maior*) in einem künstlichen Brutkasten. Die frühe Brut hatte wahrscheinlich das ungewöhnlich milde Wetter ausgenutzt.

János Kugyela

Mauerläufer an der Burg von Sümeg – Am 01. 02. 1974 erblickte ich einen Mauerläufer (*Tichodroma muraria*), der unter den Bogen der Burg flatterte. Am 13. 03. sah ich ebenda 3 – 4 Exemplare, wie sie sich auf den hohen Wänden hin- und her bewegten. Am 24. 03. sah ich sie wieder. Laut der Arbeiter im Steinbruch, sind die Vögel jedes Jahr mehrmals zu sehen, sogar 5 – 6 gleichzeitig.

Tamás Kiss

Frühes Vorkommen des Wacholderdrossels – Am 19. 08. 1974 haben wir Grasmücken und Nachtigalls beringt, in einem tiefen, mit Holunder dicht bewachsenen Graben, in der Nähe von Budakeszi. Bei einer Kontrolle flog ein Wacholderdrossel (*Turdus pilaris*) aus der Nähe des Netzes weg. Nach einigen Tagen, am 24. sahen wir den Vogel mehrmals vom selben Busch wegzufiegen. Der Wacholderdrossel hält sich von Oktober bis April in Ungarn auf, und über seine Brut in unserem Land haben wir nur etliche Daten. Diese frühe Erscheinung weist aber wieder auf etwaige Brut in der Nähe.

Egon Schmidt

Brut der Maskenstelze auf der Hortobágy – Auf der Süd-Hortobágy in der Nähe von Nagyiván beobachtete ich am 01. 08. 1974 eine Schwarzkappenschafstelze (Männchen) (*Motacilla f. feldeggii*) unter den Schafstelzen, die auf der trockenen salzigen Pussta Heuschrecken auflasen. Am 03. 07. fand ich auch sein Nest mit 5 nackten Jungen. Das Nest lag neben der Schafweide in büntenreichen, grassbewachsenen, offenen Teil der sog. Kákás, kaum 10 m vom Rand der Weide. Es wurde an der Seite einer Bülte unter *Agrostis alba* und *Beckmannia erucaeformis* versteckt, die teilweise frisch, aber eher ranzig waren. Das Bültengebiet enthält im Frühling etwas Wasser, im Sommer ist es trocken, jetzt, nach den Regenfällen in Juni war es mit seichtem Wasser überschwemmt. Über die schon erwähnten Pflanzen sind noch die folgenden charakteristisch: *Cirsium brachycephalum*, *Rorippa Kernerii*, *Rumex stenophylla*, in den Stellen mit tieferem Wasser – *Bolboschoenus maritimus*, *Schoenoplectus Tabernaemontani*, *Typha angustifolia*. Die Entwicklung der Jungen habe ich während des Monats beobachtet. 04. 07. Fertigung eines Beobachtungszeltes. Die Alten gewöhnten sich schnell daran und fütterten fleissig weiter. 05. 06. 07. Juni – Beobachtungen und Fotografieren aus dem Zelt. Im Bültengebiet brüten mehrere Paare der Schafstelze, sie suchen hauptsächlich die Schafweide ab. Die Kappenstelzen ernähren sich auch auf der Pussta aus *Artemisia-Festucetum pseudovinae*. Sie springen mal hoch, mal laufen sie um die Heuschrecken zu erreichen. Bei Fütterung sieht man manchmal mehrere in ihrem Schnabel. Sie fliegen meist auf den hohen *Lythrum*, dann fliegen sie rüttelnd über das Nest. Der Kot der Jungen wird regelmässig abgeholt. Über die Heuschrecken hinaus sah ich in ihren Schnabeln bei den Fütterungen Raupen, Käfer, Schmetterlinge. 90% der Nahrung bedeutete aber die Heuschrecke. Die Kappe des Männchens reicht bis zum Rücken, an den Seiten deckt sie die Ohren zu bis zum Nacken. Die Unterscheidung des Weibchens von anderen Schafstelzenweibchen ist unsicher. Die weisse Farbe der Brust trennt sich aber von dem ziemlich gelben Bauch durch eine scharfe Linie. Bei anderen Schafstelzen ist es fahlweiss. 06. 07. Beringung der Jungen – Nr.

183 101 – 05.09.07. Die Teilnehmer des Vogelschutz- und Beringungslagers besichtigten die Kappenstelzenfamilie. Die befiederten Jungen sassen im Vormittag noch zusammen, am Nachmittag nur noch 3 gegen Abend 2 war noch im Nest zu sehen. 10.07 die Jungen haben sich in der fast trockenen Bültengegend zerstreut. Die Alten folgend habe ich eines sich an die Seite einer Bülte geschmiegt gefunden. 11.07. die Alten füttern die zerstreuten Jungen regelmässig. Sollte jemand in der Nähe auftauchen, sie fliegen ihm entgegen und zetern angstlich. Vom 12. bis 21. Juli konnte ich wegen meiner Auslandsreise keine weitere Beobachtungen ausführen. Am 19.07. wurden noch die fütternden Alten von Teilnehmer des Vogelschutz- und Beringungslagers beobachtet. Am 24. Juli hat Operateur ISTVÁN ZÖLDI für den Film Hortobágy das Männchen gefilmt, der sehr dekorative Vogel wird in dem Film auch figurieren. 28.08. Die Vögel sind nicht mehr zu sehen. Im August ist es nicht mehr gelungen die Kappenstelzen unter den übrigen Schafstelzen zu entdecken. Die obige Brut in Juli durfte ein Zweitbrut gewesen sein.

László Szabó

Maskenstelze in Mezőkövesd – Am 09.04.1974 sah ich eine Maskenstelze (*Motacilla f. feldeggi*) mehrmals am Vor- und Nachmittag an den Ufern des Teiches Kavicsos, im Inneren von Mezőkövesd. Der Vogel war allein, nicht in Gesellschaft der anderen Schafstelzen, obwohl von diesen mehrere zu sehen waren. Am nächsten Tag konnte ich den Vogel nicht mehr entdecken.

Tibor Csörgő

Brut der Maskenstelze im Überschwemmungsgebiet der Ipoly – Am 05.05.1974 beobachtete ich eine Maskenstelze (*Motacilla f. feldeggi*) im Überschwemmungsgebiet der Ipoly in der Nähe von Szécsény. Diesen Vogel fand ich am 19.05. wie mit dem Weibchen zusammen ein Junges fütterten. Anderes Junge sah ich nicht, aber da die gesellschaftliche Integration, die Familie zusammenhielt, schon zu erloschen schien, ist es wohl möglich, dass es mehrere waren. Das Junge, welches ich sah ernährte sich meistens selbständig. Die Vögel bewegten sich in dem Grass, von Zeit zu Zeit flogen auf einen höheren Stängel, aber die benachbarten Ufer der Sandgrubenteiche wurden von ihnen auch aufgesucht. Vom Männchen konnte ich Beweisaufnahmen machen.

Csaba Moskát

Rosenstare in Bácszentgyörgy – Am 25.05.1974 bei kaltem (15°C) Wetter beobachtete ich 4 Rosenstare (*Pastor roseus*), wie sie unter den Bohnen hin- und herliefen, Insekten aufsammlend (3 ad. + 1 juv). Am 26. sah ich ein Exemplar wieder am gleichen Ort, mal auf der Erde, mal auf den Zweigen. Am 28. waren die 3 Alten wieder im Garten, am 29. auch, diesmal aber nicht mehr am Boden, sondern fast ausschliesslich auf den Kirschenbäumen mit den vielen Staren.

Ernő Dombay

Ernährungsbiologische Daten der Haussperlingsammlung des Ung. Ornithologischen Institutes – In die Sammlung des Ornithologischen Institutes kamen 153 Haussperlinge aus der Zeitspanne 1949–1965 aus folgenden Ortschaften: Alag (1), Bázakerettye (3), Békásmegyer (26), Budakeszi (19), Budapest (6), Hajdúhadház (2), Hortobágy-Fischteiche (3), Keszthely (1), Miklósfá (5), Mórchelypuszta (4), Mosonmagyaróvár (3), Nagylengyel (2), Nagykanizsa (62), Pákozd (2), Pestlőrinc (2), Püspökladány (1), Sáncpuszta (2), Semjénháza (1), Sopron (3), Szeged (2), Tahi (1), Sie stammen (50 m. 43 f. 16 juv. 44 ? sex) aus den Monaten Jan. – 9, Febr. – 30, März – 11, Apr. – 15, Mai – 4, Juni – 9, Juli – 12, August – 2, Sept. – 5, Oktober – 9, November – 32, Dezember – 15. Aus der Analyse ergaben sich folgende Ernährungsdaten:

Pflanzennahrung: *Triticum aestivum* 52/115, *Zea mays* 49/48, *Polygonum aviculare* 42/409, *Amaranthus retroflexus* 27/1245, *Chenopodium album* 26/307, *Setaria lutescens* 14/164, *Atriplex litoralis* 7/24, *Chenopodium urticum* 6/50, *Helianthus annuus* 5/7, *Polygonum lapathifolium* 4/32, *Hordeum vulgare* 4/9, *Stellaria media* 4/7, *Setaria italica* 3/10, *Amaranthus albus* 2/5, *Polygonum persicaria* 2/4, *Polygonum convolvulus* 2/2, *Polygonum minus* 2/2, *Setaria* sp. Reste 2/×, *Glyceria fluitans* 1/36, *Chenopodium vulvaria* 1/11, *Panicum* sp. 1/9, *Secale cereale* 1/6, *Digitaria* sp. 1/4, *Capsicum annuum* 1/1, *Lapsana communis* 1/1, *Portulaca oleracea* 1/1, *Seseli* sp. 1/1, *Setaria viridis* 1/1, *Setaria verticillata* 1/1, *Stellaria holostea* 1/1. Indeterminierte pflanzliche Reste kamen 1/× vor. Bei dem Wei

zen war die Nahrung 18-mal gedörst, 2-mal gegärt, der Mais war 5-mal gedörst, 1-mal gebrannt, 1-mal roch nach Öl, 1-mal war Maisgriess im Magen zu finden.

Tierische Nahrung: *Otiorrhynchus* sp. 16/20, *Coleoptera* sp. 9/13, *Tetramorium caespitum* 7/19, *Lepidoptera* sp. 2/2, *Eurygaster maura* 2/3, *Anisoplia* sp. 2/2, *Anisoplia lata* 1/1, *Anomala vitis* 1/1, *Carabus* sp. 1/1, *Chrysomelidae* sp. 2/2, *Gotrupes* sp. 1/1, *Hymenoptera* sp. 1/2, *Otiorrhynchus ligustici* 1/4, *Scarabeus* sp. 1/1, Steine: In hundertfünfzig Fällen fanden wir 9669 Kiese in dem Magen, Sand 119/×, Scherben 1/2, Kalksteinstücke 1/3. Die Abmessungen des grössten Kiesel 5,2×4 mm des kleinsten 0,2×3 mm. Aus den 153 Mägen waren 3 leer, mit Kies. Reine pflanzliche Nahrung fanden wir 115-mal, reine tierische Nahrung 3-mal, gemischte Nahrung 32-mal. Einerlei pflanzliche Nahrung kam 69-mal, zweierlei 21-mal, viererlei 8-mal, 5-erlei 2-mal – einerlei tierische Nahrung 26-mal, zweierlei neunmal vor. Die Nahrung der aus 22 verschiedenen Ortschaften gesammelten Haussperlinge stimmt qualitativ mit der in der Nähe von Bácsalmás gesammelten Individuen.

Dr. József Rékási

Untersuchungsergebnisse des Mageninhaltes des Feldsperlings aus der Sammlung des Ung. Ornithologischen Institutes – Das Institut erhielt in den Jahren 1949–64 213 Feldsperlinge (*Passer montanus*) aus den folgenden 32 Ortschaften. Baja (3), Békásmegyer (32), Budakeszi (15), Budapest (6), Erdőváros (3), Fülöpszállás (1), Geszt (3) Hajdúböszörmény (8), Hajdúhadház (3), Hódmezővásárhely – gemähtes Reisfeld (11), Hosszúvölgy (1), Kartal (3), Liget (10), Ligetpuszta (1) Miklósa (4), Martonvásár (2), Makád (1), Mosonmagyaróvár (1), Nagykanizsa (37), Nyíregyháza (9), Palin (1), Pókaszepetk (1), Püspökladány (5), Rákospalota (5), Sánc (3), Sas-ér (2), Sopron (6), Szepetnek (1), Tahi (18), Taksony-sziget (1). Die 213 Exemplare (Männchen 27, Weibchen 18, Juv. 19, Pull. 10, Sex 139?) wurden in den folgenden Monaten gesammelt: Januar – 8, Februar – 26, März – 5, April – 21, Mai – 10, Juni – 25, Juli – 22, August – 14, September – 41, Oktober – 8, November – 12, Dezember – 21. Die Ergebnisse der Untersuchungen: Pflanzliche Nahrung: *Amaranthus retroflexus* 62/3765, *Setaria lutescens* 61/1419, *Chenopodium album* 59/1266, *Polygonum aviculare* 40/327, *Panicum miliaceum* 18/174, *Triticum aestivum* 14/60, *Polygonum lapathifolium* 14/41, *Zea mays* 13/14, *Oriza sativa* 11/91, *Chenopodium urticum* 8/79, *Atriplex litoralis* 6/50, *Stellaria media* 5/43, *Chenopodium hybridum* 4/10, *Echinocloa crus galli* 4/8, *Setaria italica* 4/40, *Setaria viridis* 4/130, *Atriplex* sp. 3/36, *Centaurea* sp. 2/2, *Morus* sp. 2/8, *Amaranthus albus*, 1/3, *Arctium* sp. 1/2, *Calamagrostis epigeios* 1/9, *Carex* sp. 1/2, *Chenopodium polyspermum* 1/57, *Compositae* sp. 1/1, *Convolvulus arvensis* 1/15, *Cuscuta* sp. 1/24, *Euphorbia* sp. 1/1, *Helianthus annuus* 1/1, *Lapsana communis* 1/1, *Polygonum arenarium* 1/63, *Polygonum* sp. Reste 1×, *Saponaria officinalis* 1/13. *Setaria* sp. 1/1, *Sorgum* sp. 1/24, *Stachys* sp. 1/2, *Umbelliferae* sp. 1/1, *Verbena officinalis* 1/3. Indeterminierte pflanzliche Reste kamen 3/× vor. Der Weizen war 9-mal gedörst, 1-mal gegärt. Getreidehalme kamen 1/3 vor.

Tierische Nahrung: *Otiorrhynchus* sp. 45/106, *Tetramorium caespitum* 36/225, *Otiorrhynchus ligustici* 8/24, *Eurygaster maura* 8/16, *Anomala vitis* 8/13, *Anisoplia* sp. 5/5, *Coccinella septempunctata* 4/5, *Chrysomelidae* sp. 4/7, *Subcoccinella 24-punctata* 4/6, *Carabus* sp. 3/7, *Coleoptera* sp. 3/6, *Galeruca* sp. 3/5, *Hymenoptera* sp. Ei 3/151, *Melolontha melolontha* 3/4, *Zabrus tenebrioides* imago 3/5, *Diptera* sp. 2/4, *Formica* sp. 2/11, *Psilidium maxillosum* 2/6, *Araneidea* sp. 1/1, *Cleonus punctiventris* 1/2, *Curculio* sp. 1/1, *Elateridae* sp. Larve 1/2, *Geotrupes* sp. 1/2, *Gymetron tetrum* 1/9, *Gryllotalpa vulgaris* 1/1, *Homoptera* sp. 1/2, *Hydrophilidae* sp. 1/2, *Lema melanopus* 1/3, *Lepidopteris* sp. Larve 1/1, *Tetramorium caespitum* Larve 2/10. Steine: In 172 Fällen waren 5412 Stück Kiese in den Mägen, der grösste Kies war 5,1×2,9, der kleinste 0,3×0,2 mm. Sand: 130/×, Scherben 1/1, Kalkstücke 6/9, Kohlenstücke 4/10, *Mollusca* sp. Brüche 1/1. In allen 213 Mägen war Nahrung. Nur pflanzliche Nahrung kam in 121, nur tierische in 28, gemischte Nahrung in 64 Mägen vor. Einerlei pflanzliche Nahrung kam in 75 Fällen, zweierlei in 64, dreierlei in 35, viererlei in 8, fünferlei in 2, sechserlei in einem Fall vor.

Tierische Nahrung: einerlei in 55, zweierlei in 18, dreierlei in 9, viererlei in 8, fünferlei 2 Fällen. Die Nahrung des Feldsperlings ist daher abwechslungsreicher als die des Haussperlings. Er verschmakt die kleineren Unkrautsamen und seine Schäden sind auch unbedeutender, als die des Haussperlings. Seine Insektenvertilgung ist auch bedeutender, abwechslungsreicher.

Dr. József Rékási

Zippammer im Mecsek-Gebirge – Der Zippammer (*Emberiza cia*) gehört in Ungarn zu den seltenen Vögeln, obwohl die Meldungen über sein Vorkommen während der letzten Zeit immer häufiger werden. In den letzten drei Jahren traf ich mich mit dem Zippammer in dem Mecsek-Gebirge 6-mal und nachstehend möchte ich über meine Beobachtungen berichten. Beobachtungen, die als regelmässig bezeichnet werden können, führe ich seit einem Jahr. Am 31. 01. 1971, am Vormittag eines milden, völlig schneefreien Tages sah ich bei Pécs, über den Park Tettye am Abhang der Berge ein Männchen das auf den Zweigen der kahlen Streucher einige Minuten lang verweilte, ich versuchte ihm näher zu kommen, aber es verschwand im dicken Gestrüpp. Die Gegend ist ein trockenes, mit hohem Gras bewachsenes Kalksteingebiet, mit schwacher Humusschicht, mit niedrigen fasbusch ähnlichen Eichen, Eschen, jungen Kiefern, mit einem verwilderten Fliederzaun, mit Weisdorn und Heckenrose. Es liegt nahe des bewohnten Gebietes, der erwähnte Pfad ist ständig benutzt. Nachher, obwohl ich es des Öfteren suchte, sah ich es lange nicht. Am 13. 11. und 22. 12. 1971 sah ich hier wieder 2 Exemplare. Obwohl ich 1972 das Gebiet mehrmals besuchte, sah ich keinen Zippammer mehr und auf eine neuere Beobachtung musste ich bis Anfang des Winters warten. Am 6. 01. 1973 an einem sonnigen Vormittag entdeckte ich eine 6 – 8 köpfige Gruppe, Männchen Weibchen, wie sie in der Nähe des früheren Beobachtungsortes die Samen der verstorbenen Stangel pickten. Am 19. 04. 73 sah ich in einem grünen, mit blühenden Streuchen und frischem Gras bedecktem Gebiet, bei sonnigem Wetter, wieder 3 Exemplare, die ihre Rufstimme vernehmen liessen. Am 28. 06. sah ich an der Höhe Kistubes, cca 2 – 2.5 km vom früheren Gebiet entfernt, ein schön ausgefärbtes Exemplar. Der Vogel wartete sogar bis ich – um ihn besser beobachten zu können – den zum Rasten dienenden Busch umging und liess mich ganz nahe an sich heran. Aus den Gesagten ist es ersichtlich, dass der Zippammer in den entsprechenden Gebieten mit bestimmter Regelmässigkeit, aber in erster Reihe im Winter auch in dem Mecsek-Gebirge aufzufinden ist und es hängt nicht nur vom Zufall ab, ob die Beobachtungen ausführende Person ihn antrifft, oder nicht. Ihre Brut auf die meine Aufmerksamkeit die letzten 2 Beobachtungen, Ende Frühling und Mitte Sommer leiteten, konnte ich noch nicht feststellen, weder sein Nest, noch seine Eier habe ich gefunden. Es ist möglich, dass diese Enthüllung, wenn es überhaupt gibt, viele geduldige Nachforschungen benötigt und dann können wir auch die Mecsek-Gebirge unter die im Land in kleiner Zahl befindlichen Nistgebieten einreihen.

Dr. Elek Selley

Von Hagel verendete Vögel in Mittelbulgarien – Am 19. 07. 1971 traf eine Naturkatastrophe die Gegend Plovdivs (Südbulgarien). Ein Unwetter mit Hagel traf 5 – 8 km breites und 18 km langes Gebiet. In 20 Minuten 19. 10 – 19.30 wurde das intensiv agrarwirtschaftlich bearbeitetes Gebiet mit Eisstücken bedeckt. Die Eisstücke waren ziemlich gross, einige Massen sogar 44 mm. Mehrere tausende von Hektaren – mit Grünzeug, Früchten, Wein und andere – wurden vom Hagel zerschlagen. Das Unwetter riess sogar Bäume mit 25 – 30 cm Durchmesser aus der Erde. Die Dächer und Fenster der Häuser wurden beschädigt. Das geschmolze Eis und Wasser überschwamm grosse Gebiete. Viele Vögel und andere Tiere verendeten. Am 21. 06. 71 fand ich an dem Feld, nahe der Gemeinde Trivodisti eine verendete Nebelkrähe (*Corvus c. cornix*). In einem Obstgarten lagen unter den gebrochenen Zweigen und Früchten mehrere verendete Vögel. Buchfink (*Fringilla coelebs*) und drei junge Grünfinke (*Carduelis chloris*). In einem Brombeerengebüsch fand ich ein Nest des Neuntöters (*Lanius collurio*) mit dem verendeten Weibchen und vier, ungefähr 8-tägigen Jungen. Im Dorf lagen um jedes Haus verendete Haussperlinge (*Passer domesticus*), Rauchschwalben (*Hirundo rustica*), Mehlschwalben (*Delichon urbica*). Unter den beschädigten Dächern wurden viele Sperlingsneste und Jungen vernichtet. Am westlichen Ende Novi Kritschim sammelten die Arbeiter 600 verendete Haus- und Feldsperlinge zusammen. In Rebhuhn (*Perdix perdix*) Wachtel (*Coturnix coturnix*) und Phasan (*Phasianus colchicus*) traten grosse Verluste ein, die einmal durch Eisstücke, andererseits durch Überschwemmungserscheinungen – von den geschmolzenen Eisstücken – verursacht worden waren. Das Unwetter brach unerwartet, ohne jegliche Vorzeichen los. So überraschte es die Vögel und brachte viele um. In erster Reihe wurden Bienenfresser (*Merops apiaster*), Stieglitz (*Carduelis carduelis*), Grünfink, Buchfink, Schwalbe, Sperling vom Unwetter betroffen, wie gross aber diese Verluste waren ist es unbekannt, da das Gebiet noch lange Zeit unter Wasser stand und unüberprüfbar blieb.

Dr. Dimitar Nankinow (Sofia)

Faunistische Daten 2.

Rallus aquaticus

Apaj-puszta – 04. 04. 1965. Stimme 05. 10. 1966. 1 St. beobachtet, 24. 08. 1968 1 St. beobachtet.

Teiche – Rétszilás – 03. 04. 1966 3–4 St. beobachtet.

Teiche – Uzsa – 09. 08. 1968 1 St. beobachtet.

Tata – 07. 01. 1969 1 St. beobachtet.

Tiszabercel – 03. 06. 1973 Stimme.

Charadrius dubius

Apaj-puszta – 02. 05. 1965 2 St. beobachtet.

Fischteiche – Dinnyés – 08. 04. 1970 4 St. beobachtet, 08. 07. – 1 St. beobachtet, 21. 02. 1972 2 St. beobachtet,

Wasserspeicher – Zámoly – 23. 06. 1971 2 St. beobachtet.

Tringa ochropus

Apaj-puszta – 04. 04. 1965 1 St. beobachtet, 02. 05. 1 St. beobachtet, 05. 010. 1966 1 St. beobachtet 28. 06. 1969 6–7 St. beobachtet.

Fischteiche – Dinnyés – 16. 06. 1966 1 St. beobachtet, 17. 09. 1967 1 St. beobachtet, 26. 04. 1969 1 St. beobachtet, 21. 03. 1972 1 St. beobachtet, 21. 04. 1973 St. beobachtet, 15. 04. 1 St. beobachtet.

Ócsa – 06. 06. 1968 1 St. beobachtet.

Fischteiche – Balatonlelle. 02. 07. 1969 2 St. beobachtet.

Szentendre (Insel) 19. 01. 1972 1 St. beobachtet, es ist interessant, dass LÁSZLÓ MOLNÁR am 16. 01. bei Szentés 1 + 2 Exemplare beobachtete.

Hortobágy – 15. 09. 1972 1 St. beobachtet.

Szeged – Fehér-tó – 25. 09. 1972 1 St. beob. 26. 09. 1 St. beob.

Apus apus

Badaacsony. – 21. 07. 1974 ca. 100 St. kreiste bei trübem Himmel, Regen, über den See, bzw. Berg.

Tichodroma muraria

Budaörs – 25. 04. 1970 1 St. beobachtet, 10. 12. 1972 1 St. beobachtet (DANDL, SZAÁK).

Budapest, Moszkva-Platz – 28. 10. 1971 1 St. auf dem Postgebäude beobachtet.

Veszprém, 12. 12. 1972 1 St. beim Viadukt beobachtet (NAGY, LÓRÁNT).

Steinbrüche – Sósút – Anfang 04. 1973, 1 St. vom Nachtwachter beobachtet.

Oenanthe hispanica

Nagykanizsa, 05. 04. 1971 1 St. (masc.) Schwarzkehlvariant, angeschossen, für Ornithologischen Institut abgesandt.

Prunella collaris

Budapest, Gellért-hegy – 04. 12. 1966 4 St. beobachtet, 11. 12. 5 St. beobachtet, 09. 01. 1971 1 St. beobachtet, 29. 10. 1 St. beobachtet (T. SZAÁK), 05. 11. 4 St. beobachtet, ob. 12. 3 St. beobachtet (DR. ORSZÁGH), 10. 01. 1973 4 St. beobachtet (D. TÖRKÉS)

Budaörs – 17. 12. 1971 1 St. singt (T. SZAÁK) 17. 03. 1972 1 St. beobachtet.

Budapest-Albertfalva-kitérő, 09. 11. 1972 1 St. beobachtet (T. SZAÁK), 12. 11. 1 St. beobachtet (T. SZAÁK).

Egon Schmidt

Beobachtungen über die Vogelgäste des Naturschutzgebietes Kardoskút im Winter 1973/74 – Das dauernde milde Wetter bot günstliche Gegebenheiten für die Vogelwelt in dem Winterungsgebiet, abgesehen von einigen Tagen, vom 16. bis 20. Dezember, mit Temperaturen unter Null. Die Wildgänse konnten bis Anfang Februar in einer Zahl von 20 bis 50 000 Stück beobachtet werden können. Artverteilung: 90% *Anser albifrons*, 5% *Anser erythropus*, 5% *Anser fabalis*, aus den 15–20 000 Stück zählenden Enten waren 95% *Anas platyrhynchos*, 5% *Anas crecca*. Im Januar sah ich mehrmals Wildgänsezug von grösseren Mengen in nördlicher Richtung. ISTVÁN FARKAS Naturschutzwachter beobachtete einen Gänsegeier an dem Ufer des Salzsees am 18. 01. Bei seinem Nähern flog der Vogel in 50 m auf und nach Kreisen von einigen Minuten entfernte sich in grosser Höhe. Am 18. 12. hielt sich bei starkem Frost, auf dem 5–6 cm hohen Schnee ein Goldregenpfeifer (*Pluvialis apricaria*) auf. Im Dezember und Januar beobachtete ISTVÁN FARKAS regelmässig kleinere Gruppen der Schneeammer (*Plectrophenax nivalis*).

Árpád Murvay

Daten über die Vogelwelt der Wälder um Doboz – Im Frühling 1973 führte ich 8-mal Beobachtungen in den Monaten April, Mai aus. Die Brut der folgenden Arten ist fast sicher (Brut bewiesen, oder Beobachtung zur Brutzeit): *Ixobrychus minutus*, *Ciconia ciconia*, *Anas platyrhynchos*, *Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*, *Falco subbuteo*, *Falco tinnunculus*, *Perdix perdix*, *Phasianus colchicus*, *Scolopax rusticola*, *Streptopelia turtur*, *Streptopelia decaocto*, *Cuculus canorus*, *Athene noctua*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Merops apiaster*, *Upupa epops*, *Picus viridis*, *Picus canus*, *Dendrocopos maior*, *Dendrocopos syriacus*, *Dendrocopos medius*, *Galerida cristata*, *Lullula arborea*, *Alauda arvensis*, *Hirundo rustica*, *Delichon urbica*, *Oriolus oriolus*, *Corvus corax*, *Corvus c. cornix*, *Corvus frugilegus*, *Corvus monedula*, *Pica pica*, *Garrulus glandarius*, *Parus maior*, *Parus caeruleus*, *Aegithalos caudatus*, *Troglodytes troglodytes*, *Turdus philomelos*, *Turdus merula*, *Luscinia megarhynchos*, *Erithacus rubecula*, *Locustella luscinioides*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia borin*, *Phylloscopus collybita*, *Motacilla alba*, *Lanius minor*, *Lanius collurio*, *Sturnus vulgaris*, *Passer domesticus*, *Passer montanus*, *Coccothraustes coccothraustes*, *Carduelis carduelis*, *Fringilla coelebs*, *Emberiza citrinella*, *Emberiza calandra*.

Zsigmond Réthy

Daten über die Brutvogelfauna der Gegend von Győr – Das Gebiet liegt zwischen dem Damm der Rába und der Wasserfläche Holt-Marcal. Auf der Seite nach Győr liegen Wochenendparzellen. Weiterhin sind nicht grosse Wiesen, Sümpfen mit Schilf und Binse. Nach Gyirmót sind agrarwirtschaftliche Gebiete zu finden. Auf den Ufern der Gewässer wachsen Pappeln und Weiden. Meine Untersuchungen habe ich in den Jahren 1972 – 74 in den Monaten März bis August ausgeführt. 1972 49-mal, 1973 54-mal, 1974 17-mal besuchte ich dieses Gebiet. Die mit Kreuz gedeuteten Arten haben ihre Nester so versteckt, dass ich sie nicht finden konnte. *Podiceps ruficollis*, *Podiceps cristatus*, *Ixobrychus minutus*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Aythya ferina*, *Aythya nyroca*, *Falco tinnunculus*, *Perdix perdix*, *Phasianus colchicus*, *Porzana parva*, *Porzana porzana*, *Gallinula chloropus*, *Fulica atra*, *Vanellus vanellus*, *Limosa limosa*, *Tringa glareola*, *Gallinago gallinago*, + *Larus ridibundus*, + *Chlidonias niger*, *Columba palumbus*, *Streptopelia turtur*, *Cuculus canorus*, + *Athene noctua*, *Strix aluco*, *Asio otus*, + *Alcedo atthis*, + *Picus viridis*, *Dendrocopos maior*, + *Dendrocopos minor*, *Alauda arvensis*, *Galerida cristata*, *Riparia riparia*, *Corvus c. cornix*, *Pica pica*, *Parus maior*, *Parus caeruleus*, *Aegithalos caudatus*, *Remiz pendulinus*, *Saxicola torquata*, + *Saxicola rubetra*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia communis*, *Luscinia melanopogon*, *Locustella naevia*, *Acrocephalus arundinaceus*, *scirpaceus*, *palustris*, *schoenobaenus*, *Motacilla alba*, + *flava*, *Lanius minor*, *collurio*, *Sturnus vulgaris*, *Passer montanus*, *Carduelis chloris*, *carduelis*, *cannabina*, *Serinus serinus*, *Emberiza citrinella*, *schoeniclus*.

László Szörényi